БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

14 ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 134 (3616).

9 ИЮЛЬ ЯКШАНБА 1967 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

БУГУН—СССР ҲАВО ФЛОТИ КУНИ.

Тинч осмонимизнинг мард лочинларига шон-шарафлар бўлсин!

ВАТАНИМИЗНИНГ ҚУДРАТЛИ ҚАНОТЛАРИ

Суратда: Ўзбекистон граждан ҳаво флоти бошқармаси «АН-24» ҳаво кемасининг энг яхши экипажи: (чапдан) кема командири Аб рор Ҳусанов, штурман С. Шерстобитов, бортмеханик В. Плетухин ва иккинчи учувчи В. Мостенец ўртоқлар.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

С. А. КРАСОВСКИЙ,

авиация маршали

Совет халқи 1933 йилдан бери ҳар йили СССР Ҳаво Флоти кунини байрам қилиб келмоқда. Биз бу кунни нишонлар эканмиз, учувчилар, инженер ва техниклар, авиация мутахассислари ва конструктор олимлар, авиация саноатининг ходимларига бўлган ҳурматимизни изҳор этамиз. Бу йил Совет Иттифоқи меҳнаткашлари Ҳаво Флоти кунини Совет давлати 50 йиллигига тайёргарлик авж олаётган вазиятда кутиб олмоқдалар.

Ярим аср мобайнида Совет авиацияси катта ва шонли йўлни босиб ўтди. Ватандошларимиз чоризмнинг қаттиқ шароитларида авиация ва космонавтика тарихи саҳифаларини бошлаб берганликларини биз совет кишилари жуда қадрлаймиз. Биз бундан 85 йил муқаддам жаҳонда биринчи марта айни Россия осмонида А. Ф. Можайский яратган қанотли машина-самолёт пайдо бўлганлиги билан фахрланамиз.

Рус олимлари, конструкторлари ва ихтирочиларининг авиация соҳасидаги машҳур илмий кашфиётлари инсониятнинг ҳаво океанини забт этиш тўғрисидаги азалий орзуларини рўёбга чиқаришда ҳал қилувчи роль ўйнади.

Н. И. Кибальчич, Н. Е. Жуковский, К. Э. Циолковский, атоқли рус учувчилари Е. Н. Крутень, М. Н. Ефимов, П. Н. Нестеров, К. К. Арцеулов ва бошқа кўп кишилар Ватан авиацияси ва космонавтикасини ривожлантириш учун куч-қувват ва истеъдодларини сарфладилар.

Лекин Улуғ Октябрдан кейингина Ватанимиз авиацияси чинакам гуллаб-яшнади. Рекорд қисқа муддат ичида биринчи класс авиация саноатини барпо этиш, авиация конструкторлари, ҳарбий мутахассислар, учувчилар ажойиб кадрларини тайёрлаб етиштириш учун Коммунистик партия ва Совет ҳукумати жуда катта куч-ғайрат сарфладилар.

Биринчи беш йилликлар даврида авиациямизнинг қанотлари мустаҳкамланиб борди. 1930 йилдан 1939 йилгача ўтган вақт мобайнида самолёт чиқариш олти ярим баравар кўпайди. Граждан авиациясининг самолёт парки Ватанимизда ишланган машиналар блан тўла таъминланди. СССР 1937 йилдаёқ ҳаво йўлларининг узунлиги жиҳатидан жаҳонда биринчи ўринга чиқиб олди. А. Н. Туполев, С. В. Ильюшин, С. А. Лавочкин, В. М. Петляков, Н. Н. Поликарпов, А. С. Яковлев раҳбарлиги остидаги конструкторлик бюроларида бунёдга келтирилган янги самолётлар капиталистик мамлакатларда ишланган энг яхши машиналарга бўш келмасди. Учувчиларимиз Ватанимизда ишланган самолётларда чинакам мардлик, жасурлик намуналарини кўрсатдилар. Улар жаҳон авиация рекордларининг учдан бир қисмидан ортиғини эгалладилар.

«Челюскин» музёрар кемаси фалокатга йўлиққан экипажини қутқаришда қатнашган жасур учувчилар М. В. Водопьянов, И. В. Доронин, Н. П. Каманин, С. А. Леваневский, А. В. Ляпидевский, В. С. Молоков, М. Т. Слепневларнинг мардлиги ва маҳоратига бутун дунё қойил қолди. Улар мамлакатимизда биринчилардан бўлиб, Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак номга сазовор бўлдилар.

Шундан кўп вақт ўтмай ерга қўнмай узоққа учиб борган шонли ўғил ва қизларимиз — В. П. Чкалов, Г. Ф. Байдуков, А. В. Беляков, М. М. Громов, А. Б. Юмашев, С. А. Данилин, В. К. Коккинаки, В. С. Гризодубова, П. Д. Осипенко, М. М. Раскова ва бошқаларнинг янги жасоратларига жаҳон шоҳид бўлди.

Бизнинг учувчиларимиз ва уларнинг самолётлари Испания осмонида, Хасан кўли устида, Халхингол дарёси олдида, Карелия бўйини устида бўлган жангларда қаттиқ имтиҳондан шараф билан ўтдилар.

Лекин Улуғ Ватан уруши Совет Армиясининг барча жангчилари учун энг қийин синов бўлди, албатта. Учувчиларимиз техника жиҳатидан яхши қуролланган, кучли душманга қарши олиб борилган шиддатли жангларда юксак жанговар маҳорат, темир матонат ва ғалабага эришиш иродасини намойиш қилдилар. Улар немис-фашист қузғунларига қарши дадил ва қатъий курашдилар. Ўқ-дори тугаганда жангчилар самолётларни душман самолётларини таран қилишга йўналтирдилар, ёки ёниб турган машиналарини душманнинг солдатлари ва техникаси тўпланган жойга йўналтирдилар.

1941 йил 22 июнда — урушнинг дастлабки соатларидаёқ, қирувчи-учувчилардан Л. Бутелин, И. Иванов, Д. Кокорев душманга қарши курашида жасурлар қуроли — таранни ишлатдилар. Уруш мобайнида 200 дан ортиқ учувчи шуларнинг жасоратини такрорладилар, чунончи шулардан 17 киши икки марта таран қилди. А. Хлобистов — уч марта, Б. Ковзан эса тўрт марта таран қилдилар. Бир жангда душманнинг тўққизта бомбардимончи самолётини уриб туширган жасур учувчи А. Горовецнинг мардлиги ҳеч қачон эсдан чиқмайди.

Армия тўхтовсиз равишда янги жанговар техника, қурол-яроғ ва ўқ-дори, анжомлар ҳамда озиқ-овқат билан таъминланиб турганлиги туфайли Совет авиаторлари Москва ва Ленинград, Сталинград ва Курск устида, Кубань ва Днепр, Будапешт ва Берлин устида, Улуғ Ватан урушининг ҳамма фронтларида ғалабага эриша олдилар. Фронт ҳар йили ўртa ҳисобда 27 минг самолёт олиб турди, бунинг натижасида уруш даврида самолёт паркини беш баравар кўпайтириш лозим бўлди.

Совет авиацияси уруш йилларида сон жиҳатидан кўпайиб, сифат жиҳатидан ўзгарди. Учувчиларимиз тўрт миллион мартача учиб, душманга 30 миллиондан ортиқ бомба ташладилар, зенит артиллерияси билан биргаликда душманнинг 77 минг самолётини (фашистлар Германияси ўтган урушда жами 110 минг самолёт йўқотган эди) яксон қилдилар.

Совет халқи, фронт ва фронт орқаси меҳнаткашлари фашист босқинчилари устидан ғалаба қозониш учун ҳеч нарсани аямадилар. Меҳнаткашларнинг фақат шахсий жамғармалари ҳисобига 2500 самолёт қурилди. Саратов областлик колхозчи Анна Селиванова учта қирувчи самолёт сотиб олиб, уларни эри хизмат қилаётган авиация полкига топширди.

Кўпгина авиаторлар порлоқ ғалаба байрами кунига қадар яшай олмадилар. Лекин уларнинг номлари халқ хотирасида абадий қолажак. Булар Николай Гастелло, Виктор Талалихин, Борис Сафонов, Александр Горовец, Иван Полбин, Темур Фрунзе ва бошқа кўп кишилардир.

2420 учувчига Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилганлиги Совет учувчиларининг оммавий қаҳрамонлигидан далолат беради. Шулардан 65 учувчи бу номга икки марта сазовор бўлганлар, Александр Покришкин ва Иван Кожедуб эса уч марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлди.

Урушдан кейинги йиллар Совет Ҳаво Флотини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш йиллари бўлди. Ҳарбий ҳаво кучлари янада қудратли бўлиб қолди. Граждан авиациясида ҳам жиддий ўзгаришлар юз берди. Яқинда Парижда бўлиб ўтган 27-Аэронавтика ва космос халқаро салонида самолёт ва вертолётларимиз, космик аппаратларимиз диққат марказида турди.

Жанговар авиациямиз реактив, товуш тезлигидан юқори тезликда учадиган, ракета олиб борадиган бўлиб қолди. Авиациямиз товуш тезлигидан қарийб уч баравар ошадиган тезликда ҳам, жуда баланд ва ниҳоятда паст уча оладиган, анча узоққа учиб бора оладиган бўлиб қолди.

Авиация ракета техникаси ҳам жуда катта ривож топди. Ҳаво — ҳаво жанглар авиация ракеталари эндиликда товуш тезлигидан юқори тезликда учадиган ракетачи самолётларнинг ҳам, шунингдек қирувчи ва бомбардимончи—қирувчи самолётларнинг ҳам асосий қурол тури бўлиб қолди. Радиолокация, телемеханика ва автоматикадан авиацияда тобора кўпроқ фойдаланилмоқда.

Совет авиациясининг фахри — унинг кишилари, Ватанимиз ҳаво чегараларининг содиқ ва моҳир ҳимоячиларидир. Ҳозирги вақтда қисм ва қўшилма командирларининг мутлоқ кўпчилиги олий тайёргарликдан ўтган кишилардир. Уларнинг ҳаммаси биринчи класс ҳарбий учувчилардир, баъзилари эса СССРнинг хизмат кўрсатган ҳарбий учувчиси унвонига сазовор бўлди. Кўпгина қисм ва қўшилмаларда самолёт штурвалларини ушлаб ўтирган ёш учувчилар — олий ҳарбий таълим олган инженерлардир.

Техникани жуда яхши билиш, юксак маънавий-жанговар ва жисмоний сифатлар — Совет ҳарбий ҳаво кучларидаги ҳозирги учувчиларнинг асосий ҳислатларидан ҳисобланади. Биз авиациямиз космонавтиканинг бешиги бўлиб қолганлигидан, дастлабки космонавтлар шулар орасидан чиққанлиги билан фахрланамиз.

Совет авиатор жангчилари жанговар маҳоратларини сабот билан такомиллаштириб бормоқдалар, янги техника ва қуролларни муваффақият билан ўзлаштириб, Ватанимизнинг қудратли қанотларини мустаҳкамлаб бормоқдалар.

(ТАСС).

Совет ҳаво кемалари дунёнинг ҳамма чеккаларига йўловчиларни, зарур буюмларни, почта ва медикаментларни элтиб қўяди. Суратда: Москвадаги Шереметьево аэропортида ИЛ-18 самолётига медикаментлар ортилмоқда. Бу самолёт совет қизил крести ва Тинчликни сақлаш совет комитетининг туҳфасини Иордания қизил ярнмой жамиятига элтиб беради.

К. Мустафин фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

СССР Мудофаа Министрининг БЎЙРУҒИ

1967 йил 9 июль. № 182 Москва шаҳри

Учувчи ва штурман, инженер ва техник ўртоқлар, ҳарбий ва граждан авиациясининг мутахассислари, авиация саноатининг ходимлари, ДОСААФ спортчи авиаторлари, ўртоқлар!

Авиация ветеранлари бўлган ўртоқлар!

Солдат ва матрос, сержант ва старшина, офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Бу йил традицион байрам — СССР Ҳаво Флоти куни шонли юбилей — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги арафасида нишонланмоқда. Совет кишилари партия XXIII съезди қўйган вазифаларни амалга ошириш учун фидокорона курашмоқдалар, беш йиллик иккинчи йили планини муваффақиятли бажармоқдалар. Шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашлари шонли юбилейни кутиб олаётиб, ўзларининг бутун куч ва билимларини коммунизм қуриш ишига сарф қилмоқдалар. Октябрь идеяларининг ҳаётийлигини, совет халқи коммунизм сари бораётган йўлнинг тўғрилигини яққол исбот этувчи далилларга кун сайин эга бўлиб турибмиз.

Совет Иттифоқи бошқа социалистик мамлакатлар билан, замонамизнинг барча прогрессив кучлари билан биргаликда империализмнинг реакцион сиёсатига қарши изчил кураш олиб бормоқда. Вьетнам халқининг америкалик золимларга қарши олиб бораётган қаҳрамонона курашини бутун чоралар билан қўллаб-қувватламоқда, Исроил ва унинг мададкорлари агрессиясига дучор бўлган араб давлатларининг халқларини қатъий ҳимоя қилиб чиқди. Совет давлати ва бошқа социалистик мамлакатларнинг қатъий ва изчил сиёсати империалистик реакциянинг жиноий ниятларини барбод этди.

Коммунистларнинг жангларда синалган шонли партияси совет жамиятининг раҳбар ва етакчи кучи бўлиб майдонга чиқмоқда. Партия Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленуми қабул қилган қарорлар партиянинг ленинча доно сиёсати тўғри эканлигини ёрқин тасдиқловчи яна бир далилдир. Бутун халқимиз бу қарорларни якдиллик билан қўллаб-қувватлади. Совет жангчилари бу қарорларга жавобан хушёрлик ва жанговар тайёргарликни янада оширадилар. Шонли жангчи-авиаторлар, граждан авиацияси ва авиация саноатининг ходимлари, ДОСААФнинг спортчи авиаторлари ўз байрамини катта муваффақиятлар билан кутиб олдилар. Уларнинг ҳар бири ўз участкасида севикли Ватаннинг иқтисодий ва мудофаа қудратини янада мустаҳкамлаш ишига муносиб ҳисса қўшмоқда.

Совет авиацияси ҳақли суратда мамлакатимизнинг ифтихоридир. Бутун халқ совет авиациясига зўр эътибор ва ғамхўрлик қилмоқда. Авиаторлар Ҳаво Флотининг жанговар традицияларини муқаддас сақламоқдалар ва доим кўпайтирмоқдалар, ўзларининг ҳарбий ва сиёсий билимларини такомиллаштириш учун баланд руҳ ва зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар, Советлар мамлакатининг ҳаво чегараларини хушёрлик билан қўриқламоқдалар.

Халқаро вазият кескинлашган ва империалистларнинг агрессив ҳаракатлари кучайган бир шароитда жангчи-авиаторлар, армия ва флотнинг бутун шахсий состави ҳарбий ишни янада қунт билан эгаллашлари, жанговар тайёргарликни мустаҳкамлашлари, хушёрликни кучайтиришлари лозим.

Армия ва флот жангчиларини, граждан авиацияси ва авиация саноатининг ходимларини, ДОСААФнинг спортчи авиаторларини СССР Ҳаво Флоти куни билан қутлайман ва табриклайман, уларнинг ҳарбий маҳоратни такомиллаштиришда, замонавий авиация техникасини эгаллашда, авиациямизни ривожлантиришда янгидан-янги муваффақиятларга эришувларини тилайман.

СССР Ҳаво Флоти кунини нишонлаш учун БУЮРАМАН:

Бугун 9 июлда маҳаллий вақт билан соат 22 да Ватанимизнинг пойтахти Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, қаҳрамон шаҳарлар — Ленинград, Волгоград, Севастополь, Одессада, қаҳрамон Брест қалъасида тўплардан бир йўла йигирма марта ўқ узиб салют берилсин.

Яшасин бизнинг улуғ Ватанимиз—Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Яшасин шавкатли Совет Ҳаво Флоти!

Барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига шон-шарафлар!

СССР мудофаа министри
Совет Иттифоқи маршали

А. ГРЕЧКО.

Юксак мукофот муборак

«Зангори кема» деб аталган пахта териш машинасини яратувчиларга Ленин мукофоти топширишга бағишланган йиғилиш бўлди. Мукофот 8 июлда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мажлислар залида Тошкент жамоатчилиги вакилларининг тантанали йиғилишида топширилди.

Совет ҳокимияти йилларида мамлакат пахтачилиги бой ва хилма-хил машина-механизмлар билан таъминланди. Ўзбекистон олимлари ва мутахассисларининг пахта териш машинасини яратиш соҳасида кўп йил давомида олиб борган ишлари ҳам муваффақиятли тугади. Пахта териш машинаси инсонга хизмат қилиш учун, унинг меҳнатини енгиллаштириш учун даъват этилгандир. «Зангори кема»ни яратувчилар—конструкторлар, «Ташсельмаш» заводининг коллективи, механизаторлар узлуксиз изланиб, иқтисодий жиҳатдан энг фойдали машиналар яратдилар. Машина йил сайин такомиллаштирилиб, инсон қўлида қудратли куч бўлиб қолди. Жаҳонда бу машинага тенг келадигани йўқ. Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилган вертикал-шпинделли пахта териш машиналари Бразилия, Жазоир, Бирлашган Араб республикаси, Сурия, Туркия ва бошқа мамлакатларда синаб кўрилди.

Бизнинг машиналаримиз ишлаб чиқариш жиҳатидан Американинг горизонтал-шпинделли машиналарини орқада қолдирди. АҚШ бундай машиналарини юз йил муқаддам ишлаб чиқаришга киришган эди. Шуниси диққатга сазоворки, ўтказилган қиёсий синов вақтида «ХТ-1,2» машинаси бир сменада етти тонна пахта терди. Ваҳоланки, Американинг учта бир қаторли машинаси ҳам шунча пахта териб берди. Бундан ташқари совет агрегатлари Қўшма Штатларда ишлаб чиқарилаётган машиналардан арзондир.

«Зангори кема» капитанлари-механизаторлар бу кемаларни яратишда ихтирочиларга катта ёрдам кўрсатдилар. Улар гоҳо олимлар ва инженерларнинг қилган ишларини якунлар, гоҳо конструкциянинг у ёки бу узелларини яхшилаш юзасидан қимматли маслаҳатлар берар эдилар. Шу сабабли конструкторлардан П. Ф. Глазатов, А. Н. Приходько, В. Д. Тютьков, М. Н. Марковлар билан бир қаторда қишлоқ меҳнаткашларидан Турсуной Охунова билан Жавод Кўчиев ҳам фахрий унвонга сазовор бўлдилар.

Фан ва техника соҳасида Ленин мукофотлари ва СССР Давлат мукофотлари Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти О. С. Содиқов пахта териш машинасини яратувчиларга лауреат дипломлари ва нишонларини топширишга бағишланган тантанали йиғилишни очди. У тўпланганларнинг гулдурос қарсаклари остида лауреатларга мукофотларни топширди ва уларни қизғин қутлади. Фан ва техника соҳасида Ленин мукофоти ва СССР Давлат мукофоти Комитети илмий секретарининг ўринбосари С. М. Скубачевская мукофотлаш тўғрисидаги қарорни ўқиб эшиттирди.

Олимлар, саноат ва қишлоқ хўжалик ходимлари, жамоатчилик вакиллари «зангори кема» яратувчиларни самимий қутладилар. Улар ижодкор группага меҳнатда янги муваффақиятларга эришувни тиладилар.

Ленин мукофотининг лауреатлари ўз нутқларида меҳнатларига юксак баҳо берганликлари учун Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига қизғин миннатдорчилик изҳор этдилар.

Тантанали йиғилишда КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, республика Министрлар Советининг раиси Р. Қурбонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов, республика Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари А. С. Абдалин ўртоқлар қатнашдилар. (ЎзТАГ).

Суратда: Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти О. С. Содиқов Турсуной Охуновага лауреатлик дипломи ва значогини топширмоқда.

ПАРТИЯ СЎЗИ—ХАЛҚ СЎЗИ

Шу кунларда областимиз шаҳар ва районларида партия комитетларининг пленумлари, партия активи йиғилишлари бўлиб ўтмоқда. Бу йиғинларда КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорлари қизғин муҳокама қилинмоқда.

Пойтахтнинг Куйбишев райони партия активи йиғилишида Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг биринчи секретари **М. А. Абдураззоқов** «КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг якунлари ва район партия ташкилотининг вазифалари» тўғрисида доклад қилди.

Актив йиғилиши қатнашчилари партия Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларини маъқуллаб, якдиллик билан резолюция қабул қилдилар.

Октябрь район партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. «КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми якунлари ва район партия ташкилотининг вазифалари» тўғрисида область партия комитетининг иккинчи секретари **А. С. Пономарев** доклад қилди.

Пленумда қабул қилинган резолюцияда КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг қарорлари якдиллик билан қўллаб-қувватланди. КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги» Тезисларини меҳнаткашлар ўртасида кенг пропаганда қилиш, Совет ҳокимияти юбилейи шарафига олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли адо этишга қаратилган тадбирлар ишлаб чиқилди.

Ленин район партия активи йиғилишида райкомнинг биринчи секретари **Б. Г. Халилов** «КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми ва район партия ташкилотининг вазифалари» тўғрисида доклад қилди.

Актив йиғилиши қатнашчилари Марказий Комитет июнь Пленумининг қарорларини якдиллик билан маъқулладилар ҳамда район коммунистлари, барча меҳнаткашлари мамлакатимиз куч-қудратини янада ошириш, юбилей мажбуриятларини ортиғи билан адо этиш учун бутун куч-ғайратларини аямайдилар, деб ишонтирдилар.

Бекобод район партия активи йиғилишида область партия комитетининг секретари **Х. Р. Мусаханова** доклад қилди. Калинин район партия активи йиғилишида райкомнинг иккинчи секретари **И. Я. Деревянко** доклад қилди.

Актив йиғилишларининг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларини қизғин маъқуллаган резолюциялар қабул қилдилар.

ЗЎР УЮШҚОҚЛИК БИЛАН

СИЁСИЙ ЎҚИШ ЙИЛИНИНГ ЯКУНЛАРИ

Калинин район партия ташкилотлари ҳузурида ташкил этилган бошланғич , ўрта ва олий сиёсий мактабларда машғулотлар муваффақиятли якунланди. Бу йилги ўқув йилида 61 бошланғич сиёсий мактабнинг жами 1398 тингловчисига мактабни битирганлик ҳақида махсус гувоҳнома берилди.

Келгуси йилда улар марксизм-ленинизм асослари мактабининг биринчи ўқув йили программаси асосида ўқишни давом эттирадилар.

Шуни айтиш керакки, 95 та марксизм-ленинизм асослари мактабининг 1774 тингловчиси КПСС тарихи курсини муваффақиятли тугаллади. Кейинги ўқув йилида эса улар сиёсий иқтисод бўйича ўз билимларини бойитадилар. Олий звенодаги 55 назарий семинарнинг 876 қатнашчилари фалсафага оид темалар бўйича машғулотларда актив иштирок этдилар. Булардан кўриниб турибдики, партия маорифи шохобчаларида сиёсий ўқишни ташкил этиш соҳасида анчагина ютуқлар қўлга киритилди. Бунга қандай қилиб эришдик?

Дастлаб шуни айтиш керакки, барча сиёсий мактаблар ва назарий семинарлар ўз ишини пухта биладиган пропагандистлари билан таъминланди. Ҳаммаси бўлиб 257 пропагандист иш олиб борган бўлса, шулардан 237 киши олий маълумотга эгадир. Область ва район партия комитетлари пропагандистлар учун семинарлар ташкил этиб, тегишли методик ёрдамлар бериб борди.

Калинин номли колхоздан Тошпўлат Абдуллаев, Охунбобоев номли колхоздан Содиқ Тўлаганов, Навоий номли колхоздан Сирож Каримов, «Қорасув» совхозидан Усмонов, мактабларнинг ўқитувчиларидан Нурия Хайруллина, Турғун Сафаров каби ўртоқлар ўзларининг пропагандистлик соҳасидаги вазифаларини бажаришга меҳр ва садоқат билан муносабатда бўлдилар. Ширин сўз, жон озиғи деганларидек, улар ўзларининг мазмунли, маҳаллий фактларга, мисолларга бой суҳбатлари билан қишлоқ аҳолиси ўртасида меҳнат кўтаринкилигини вужудга келтириш, социалистик мусобақани авж олдиришга ёрдам бердилар, меҳнаткашларнинг куч ва ғайратларини Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига олинган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришга сафарбар этдилар. Пропагандистлар доимо халқ орасида бўлиб, партия ва Совет ҳукуматимизнинг халқ хўжалигини юксалтириш соҳасидаги кўрсатмаларини, бизнинг тинчликсеварлик сиёсатимизни совет халқининг 50 йил ичида босиб ўтган йўли, қўлга киритган катта ютуқларини кенг тарғиб қилдилар.

Ўқув йилининг муваффақиятли якунланишини таъмин этган омиллардан яна бири шу бўлдики, район партия комитети, хўжалик, корхона, мактабларнинг раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотлари ва уларнинг секретарлари жойларда сиёсий маориф шохобчаларидаги машғулотларнинг қандай бораётганлигини доимо назорат қилиб бордилар.

Ўқув йили давомида 80 дан ортик бошланғич сиёсий мактаб, марксизм-ленинизм асослари мактаби ва назарий семинарлардаги машғулотларнинг бориши текшириб кўрилди. Машғулотларни ташкил этиш, тингловчиларни жалб этиш, уларнинг ўз билимларини қанчалик бойитаётганликларини кузатиб бориш соҳасида қилинаётган яхши ишлар кўрсатилиб, камчиликларни тугатиш тадбирлари кўрилди. Бу тадбир навбатдаги машғулотларнинг ғоятда уюшқоқлик ва беками-кўст ўтишига ёрдам берди.

Район партия комитетининг бюро мажлисларида Ўрта Осиё ипакчилик илмий-текшириш институти ҳамда Келесдаги жунни қайта ишлаш фабрикаси бошланғич партия ташкилотларида сиёсий ўқишнинг бориши масалалари кўрилди, тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ўз навбатида жуда кўп бошланғич партия ташкилотлари сиёсий ўқишга моҳирлик билан раҳбарлик қилганликларини ҳам айтиб ўтиш керак.

Айниқса, «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги», Калинин номли, Навоий номли колхозлар, «Қорасув» совхози ҳамда бир қатор мактабларда сиёсий ўқиш ғоятда уюшқоқлик билан ўтди. Ана шу хўжаликлар ва мактабларнинг бошланғич партия ташкилотлари коммунистларнинг сиёсий ўқиши устидан системали контроллик қилиб бордилар. Пропагандист ва тингловчиларга тегишли ёрдам бера билдилар. Шунинг учун ҳам бу жойларда ўқишга сабабсиз келмай қолган, ўтилган темаларни яхши ўзлаштира олмаган тингловчилар деярлик йўқ.

Шунингдек, ўқув йили мобайнида жамоатчилик асосида ташкил этилган 5 та сиёсий маориф кабинети ҳам ишлаб турди. Бу жиҳатдан «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» колхози партия ташкилоти ҳузурида ташкил этилган сиёсий маориф кабинетининг иши диққатга сазовордир. Бу кабинетдан пропагандист ва тингловчилар йил давомида ўзларига керакли китоблар, методик кўрсатмаларни олиб турдилар.

Кабинетда партия маорифи системасига доир китоблар кўргазмаси, колхознинг ривожланишини акс эттирувчи диаграммалар, турли ҳил журнал ва газеталарнинг нусхалари бор. Улуғ Октябрнинг 50 йиллигига бағишланган махсус хона ажратилган.

Бу йил колхоз-совхозларда сиёсий ўқиш белгиланган программа асосида тугаллангандан сўнг, областда синов тариқасида — бизнинг районда имтиҳон ўтказилди. Якунловчи машғулотлар Собир Раҳимов номли, Навоий номли колхозлар, «Қорасув» совхозида жуда яхши, ташкилий равишда ўтди. Қолган корхона, ва ташкилотларда эса июнь ойининг биринчи ўн кунлигида сиёсий ўқишга якун ясалди.

Бошланғич сиёсий ва марксизм-ленинизм асослари мактабларида якунловчи машғулотлар ўз ичига икки саволни олган махсус билетлар асосида — имтиҳон тариқасида ўтказилди. Олий звенодаги тингловчилар ҳам ўтилган темалар юзасидан савол-жавоб уюштириб, конференция ташкил этиб, ўқишга якун ясадилар. Колхоз-совхоз, ва ташкилотлардаги якунловчи машғулотларда район партия комитетининг бюро аъзолари, ходимлари ҳам иштирок этдилар.

Шу кунларда район меҳнаткашлари, колхоз-совхозларнинг ишчилари шаҳар аҳолисига мўл-кўл сабзавот етказиб бериш йўлида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Кўпчилик дала шийпонлари оммавий-сиёсий ишлар марказига айлантирилган. Бу ерда деҳқонлар агитаторлар, пропагандистларнинг суҳбатларидан баҳраманд бўлиб, ҳозирги кун янгиликлари, халқаро аҳвол, Улуғ Октябрнинг 50 йиллигига тайёргарлик қандай кетаётганлигига оид доклад, лекция ва суҳбатларни тинглаб борадилар.

Район партия комитети ўқув йилининг каникул даврида янги ўқув йилига пухта тайёргарлик кўриш режаларини ҳам белгилаб олади.

К. МИРПЎЛАТОВ,
Калинин район партия комитети агитация ва пропаганда бўлими мудирининг ўринбосари.

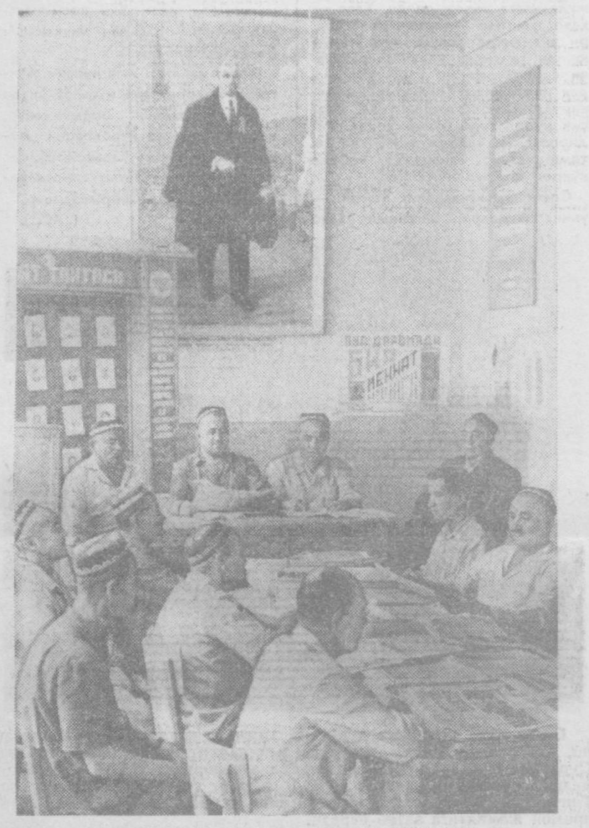

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги» Тезисларини областимиз меҳнаткашлари катта қизиқиш билан ўрганиб чиқмоқдалар ва ана шу буюк ҳужжат асосида янги режаларни белгилаб олмоқдалар. Суратда: Калинин районидаги генерал С. Раҳимов номли колхоз агитпунктида партия ташкилотининг секретари Қўчқор Латипов колхозчилар билан Тезисларни ўрганишга бағишланган навбатдаги машғулотни ўтказмоқда.

М. Комлев фотоси.

Тезислар кенг пропаганда қилинмоқда

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги» Тезислари областимиз меҳнаткашлари орасида кенг пропаганда қилинмоқда. Ҳозир бу муҳим ҳужжат минглаб агитаторлар, сиёсий ташкилотчилар, лекторлар ва докладчилар суҳбатининг асосий темаси бўлиб қолди.

«Билим» жамияти Бекобод район ташкилотининг аъзоси бўлган йигирмадан ортиқ лектор шу кунларда колхоз ва совхозларнинг клубларида, дала шийпонларида Тезислар бўйича қизиқарли суҳбат, лекциялар ўтказмоқдалар. Улар Улуғ Октябрнинг мамлакатимиз ва халқаро ҳаёт учун кўрсатган чуқур оламшумул-тарихий таъсирини тушунтириб беришда маҳаллий фактлардан ҳам кенг фойдаланмоқдалар. Областнинг бошқа район ва шаҳарлардаги «Билим» жамияти ташкилотлари ҳам пропаганда ишида юбилей тематикасини бойитишга катта эътибор бераётирлар.

«Билим» жамияти Тошкент область ташкилоти Тезисларни чуқур ўрганиб чиқиб, шу муҳим ҳужжатни меҳнаткашлар ўртасида кенг пропаганда қилишга эришиш мақсадида жамият аъзоси бўлган олимлар кучи билан кўп нусхада лекция текстлари тайёрлаб, шаҳар ва районлардаги маҳаллий лекторларга юбориш тараддудини кўрмоқда. «Ленин СССР халқлари дўстлиги ва қардошлигининг асосчиси», «Ўзбекистонда ленинча миллий сиёсатнинг тантанаси», «Улуғ Октябрь ва миллий озодлик ҳаракати», «Янгийўл шаҳри 50 йил ичида», «Тошкент областида химия саноатининг тараққиёти» каби ва бошқа лекция текстлари шулар жумласидандир.

Бундан ташқари жамиятнинг область ташкилоти колхоз ва совхозларда, район марказларида, саноат корхоналарида Тезисларга бағишлаб савол-жавоб кечалари ўтказишни ҳам планлаштирган. Бунга Тошкент шаҳри олий ўқув юртларининг тажрибали ўқитувчилари, турли соҳаларнинг олимлари жалб этилади.

ОКТЯБРЬ ВА ИНСОН ТАҚДИРИ

ЎЗБЕК СТЕНОГРАФИЯСИНИНГ ОТАСИ

Суратда: ўртоқ М. Муродов.

Ҳамкасблари Муҳиддин ака ҳақида жуда илиқ ва самимий гаплар айтишди. Унинг ўз касб-корини юксак улуғлашини алоҳида таъкидлаб ўтишди. Шунда инсон фикри, инсон ақли ҳар нарсага қодир, деган гапга яна бир ишонч ҳосил қилдик.

Дарвоқе, Муҳиддин ака Муродов қайси касбда ишлайди? Унинг меҳнат маскани қаер?

Йўлингиз тушиб Ленин комсомоли кўлига бориб қолсангиз, кўлнинг шундай биқинидаги ғиштин бинога бир кириб ўтинг-а! Бўлажак стенографистлар ва машинисткалар маскани бу ер Кадрлар ўчоғида эртаю-кеч ҳаёт қайнайди. Бўлажак стенографистлар аудиторияларда мазмунли лекциялар тинглаётган, қўшни хоналарда эса машинкада ёзиш бўйича амалий машғулотлар ўтказилаётган бўлади.

Муҳиддин ака Муродовни шу билим даргоҳида учратасиз.

...Хонага кириб борганимизда Муҳиддин ака телефонда гаплашаётган эди.

— Демак, эртага катта йиғилиш бўлади денг,— деди ўртоқ М. Муродов.— Яхши. Битирувчи курс студентлардан икки киши боради. Улар нутқларни тўла-тўкис бемалол ёзиб олишади.

Ҳали у телефон трубкасини жойига қўймасданоқ, хонага яна икки киши кириб келди.

—Қани марҳамат, ўтиринглар,— очиқ чеҳра билан уларга жой кўрсатди директор.— Кечаги маслаҳат билан келган бўлсангиз керак? Жуда соз?

Муҳиддин ака стол тортмасидан қоғоз папкасини олдида, сўзида давом этди.—Шу хусусда биз ўқитувчилар билан маслаҳатлашиб олдик. Бу фикр уларга маъқул бўлди. Қизларнинг айримларини ўқитувчилар яхши билишар экан. Машинкада ёзишни анча ўрганиб олишган экан дейишди. Уларни, албатта ўқишга қабул қиламиз. Буёғидан кўнглингиз тўқ бўлсин...

Улар директор хонасидан мамнун бўлиб чиқиб кетишди.

Муҳиддин ака ким билан суҳбатлашмасин ўзининг фойдали маслахатларини беради, бировдан қўлидан келган ёрдамини аямайди. Чиндан хам ўртоқ М. Муродов курс педагогларининг яқин маслаҳатгўйи, устози бўлиб қолди.

Республика стенография ва машинада ёзув курсининг директори М. Муродов шарафли касбининг жонкуяри сифатида республикамизда кенг танилди. Унинг жўшқин ижодий фаолияти Ўзбекистонда стенография таълимини ривожлантириш билан боғлиқдир. Мана 33 йилдирки, республика стенография ва машинада ёзув курсига директорлик қилиб келяпти.

Муҳиддин ака меҳнат фаолияти дафтарчасининг дастлабки варақлари очилган йилларни эслайди.

— Ўшанда пойтахтимизнинг ҳозирги Ленин кўчасида Наримонов номли педагогика техникуми жойлашган эди,— дейди у.— Техникум Ўзбекистоннинг тўнғич илм-маърифат ўчоғи сифатида жуда кўплаб кадрлар етказиб берди. Техникум ҳузурида стенография мутахассислари тайёрлайдиган курсга ҳам асос солинди.

Ўртоқ М. Муродов шу техникумнинг талабаси бўлди. У иккинчи курс студенти экан, ёзувимиз араб алифбесидан лотинлаштирилган янги алифбега кўчирилди. Муҳиддин ака янги алифбени яхши ўрганиб олди. Ўз ҳолича турли-туман қисқа ҳарфий шакллар танлади. Шу асосда чапдан ўнгга қараб ихчам ва тез ёзишни машқ қила бошлади. Тез орада бошланғич стенография курсини, кейинчалик эса стенография ёзувини эгаллаб олди. 1928—1929 ўқув йилидан стенография курси бўйича студентлар билан машғулот олиб бора бошлади.

Муҳиддин ака тажрибакор стенограф сифатида ҳам танилди. У партия съездларида, сессияларда, партия конференцияларида турли мунозараларда, ўтказилган лекция ва суҳбатларда бевосита малакали стенограф вазифасини адо этиб келди.

— Стенография,— уктиради Муҳиддин ака,— бу лингвинистика, тил ва ёзувлар ҳақидаги фаннинг узвий қисми. Стенография ҳозирги замон адабий типимизнинг такомиллашуви билан бирга тараққий этиб келаётир. У шу тартибда тараққий этади, такомиллашади.

Касбининг моҳир устаси бўлган М. Муродов ўзбек стенографияси бўйича ўз мактабини яратди. Бундан олдин у Москва Марказий Олий педагогика стенография курсида ўқиди ва илмий ходим бўлиб ишлади. Бой тажрибага асосланиб Муродов рус тили учун қабул қилинган ягона бир системани барча халқлар тилларига муштарак қилиб олиш лозим, деган фикрни илгари сурди.

Шундай қилиб, у Давлат бирлашган стенография системасини биринчи бўлиб ўзбек тилига татбиқ этди. Бу лойиҳа асосида 1937 йилда биринчи дарслик ёзилди. Бу дарслик жуда мазмунли эди. У юксак баҳоланди. Рус тили учун тузилган давлат стенография системасининг автори профессор Н. Соколов ҳам китобга яхши баҳо берди: «Бу дарслик ўзбек стенография системасини яратишда ўртоқ Муродов томонидан қилинган ғоят катта ижодий ишдир».

Моҳир стенограф ўзбек тилининг лингвистик хусусиятларини пухта ўрганди. Ўзбек тилининг луғат бойликларини акс эттирувчи стенография дарсликлари ва луғатларини тайёрлади. «Ўзбекча ёзув машиналари учун стандарт «клавиатура» деган асарнинг муаллифи ҳам Муҳиддин ака бўлди. Унда ўзбек тилининг лексик, фонетик ўсиши рус тилининг бойликлари билан таққосланган ҳолда кўрсатилди. Ҳар бир белгилар аниқ кўрсатиб берилди. Ўзбек стенографи таклиф этган «клавиатура»си ўзбек ва рус тилларида нашр этилди. Шунингдек, у стенографик қисқартмалар луғатини ҳам тайёрлади.

Республика стенография курсида кейинги вақтда янги группалар ташкил этилди. Бунда, шубҳасиз ўртоқ М. Муродовнинг хизматлари катта бўлди. Мана эндиликда «стенография» ёки «стенография курси» деган сўзлар тилга олиниши ҳамоно, шу касб эгалари дарҳол Муҳиддин акани эслашади. У ҳақли равишда ўзбек стенографиясининг отаси деган номни олди.

Бу камтар ва меҳнатсевар касб соҳиби Мехнат Қизил Байроқ ордени билан ҳам тақдирланди.

Катта қалб эгаси бўлган М. Муродов Совет Ўзбекистони беш ёшга тўлганида илмий педагогик фаолиятини бошлаган эди. Эндиликда, Улуғ Октябрь революциясининг 50 йиллигида қайноқ ижодий фаолиятига салкам қирқ йил тўлади.

— Бахт меҳнатда дейди халқимиз,— деб ҳикоя қилади Муҳиддин ака. Чиндан ҳам ҳар қандай қувончларнинг манбаи меҳнатдир. Касби-коримиз стенографист. Бу соҳани тағин ҳам ривожлантириш биздан кўп меҳнат талаб этади. Шу юбилей йилида бир неча луғатлар тайёрладим. Улар ўзбек ва рус тилларида босилиб чиқади. Ишлаб чиқариш таълими мактаблари учун эса стенография ва машинада ёзув дарслигини ҳам ёздим. Уч тиллик стенография системаси бўйича асар ҳам ёзилди. Буларнинг ҳаммаси менинг шонли юбилейга муносиб совғамдир.

Ҳақиқатан ҳам Муҳиддин ака Муродов ҳозирда ҳам қайноқ ижодий ишлар билан банд. Унинг босиб ўтган жўшқин меҳнат йўли бўлажак стенографистлар учун чинакам ҳаёт мактабидир. Бу мактабдан ҳали жуда кўп талабалар баҳраманд бўладилар.

А. АЛИЕВ,
Ё. МОРДУХАЕВ.

ХАСКОВО-ТОШКЕНТ ДЎСТЛИГИМИЗ АБАДИЙ ХАСКОВО-ТОШКЕНТ

Совет ва болгар халқларининг дўстлиги, ҳамкорлиги ва қардошлиги узоқ тарихга эга. Бундан бир асрча илгари улуғ рус халқининг ёрдами билан юртимиз озод бўлди. Иккинчи жаҳон уруши йилларида совет ва болгар халқлари гитлер фашизмига қарши ёнма-ён туриб жанг қилдилар. Совет Армияси Болгарияни фашистлар асоратидан ҳалос қилишда жуда кўп қон тўкди. Ҳа, бизнинг дўстлигимиз ана шундай биргаликда олиб борилган курашларда қон билан бир-бирига мустаҳкам боғланган.

Урушдан кейинги йилларда бу икки халқ ўртасидаги қардошлик алоқалари янада мустаҳкамланмоқда. Совет халқи мамлакатимиз экономикасини ривожлантиришга беғараз ёрдам бераяпти. Бунга серқуёш Ўзбекистон ҳам катта ҳисса қўшмоқда. Бизнинг халқимиз эса ўз навбатида Советлар мамлакатига кўплаб турли хил саноат, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бераяпти.

Хасково округи ва Тошкент области меҳнаткашлари ўртасида бир неча йилдан бери давом этаётган дўстлик алоқалари совет ва болгар халқлари қардошлигининг янада мустаҳкамланишига хизмат қилмоқда. Меҳнаткашлар делегациялари бир-биримизнинг юртимизга тез-тез ташриф буюрмоқдалар. Бизнинг делегациямиз саноат иши тажрибасини ўрганиш учун келган биринчи делегация бўлди.

Биз ўн кун давомида Тошкент области экономикаси билан танишдик. Қаерда бўлмайлик — заводда ёки колхозда, ўқув юртида ёки маданият муассасасида — ҳамма ерда ўзбек халқининг болгар халқига нисбатан муҳаббати, ҳурмати беқиёс эканлигини сезиб турдик. Ҳамма жойда «дўстлик, қардошлик» сўзлари баралла эшитилиб турди.

Делегациямиз қатор корхоналар, колхозлар, маданият муассасалари коллективлари ҳузурига борди. Биз партия ва хўжалик раҳбарлари, ишчилар ва колхозчилар билан учрашдик. Ўзбек халқининг социализм ва коммунизм қуришда эришган катта ютуқлари билан яқиндан танишдик. Улуғ Советлар мамлакати халқларнинг катта оиласига аъзо бўлган ўзбекларнинг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси раҳбарлигида халқ хўжалигининг турли соҳаларида улкан муваффақиятларга эришганлигининг, ўз юксалишида феодализмдан социализмгача бўлган узоқ йўлни қисқа муддатда босиб ўтганлигининг, эндиликда эса коммунизм томон шахдам қадамлар билан бораётганлигининг шоҳиди бўлдик.

Округимиз меҳнаткашлари Тошкент области ишчилари, деҳқонлари ва зиёлиларининг фидокорона яратувчилик меҳнатини зўр эътибор билан кузатмоқдалар. Сизнинг муваффақиятларингиз бизнинг ҳам ютуқларимиздир.

Бизнинг Хасково округимиз халқ ҳокимияти йилларида мисли кўрилмаган юксакликларга кўтарилди. Бунда бизга беғараз ёрдам кўрсатаётган Совет Иттифоқи, унинг бир бўлаги Тошкент области меҳнаткашларининг ҳам катта улуши бор. Чунки сизнинг тажрибангизни ўрганиш округимиз экономикасини юксалтиришда ёрдам бермоқда. Қолоқ қишлоқ хўжалигига эга бўлган округ оғир саноати яхши ривожланган йирик саноат марказига айланди.

Округимиз территориясида 75 та саноат корхонаси бор. Уларда саноат маҳсулоти буюмларининг 350 дан ортиқ тури ишлаб чиқарилмоқда, бу маҳсулотларнинг анчагина қисми чет эл мамлакатларига етказиб берилмоқда.

Беш йилликнинг биринчи йили—1966 йил ҳаётнинг барча соҳаларида йирик муваффақиятлар йили бўлди. Саноат корхоналари йиллик планни муддатидан 16 кун илгари бажардилар. Унга раҳбарликнинг янги системаси асосида ишлаётган 27 та корхона коллективи катта ҳисса қўшди. Бу корхоналарда ялпи саноат маҳсулотининг 54 проценти тайёрланмоқда. Улар пландагидан ташқари 17 миллион левлик саноат буюмлари ишлаб чиқардилар. Бу корхоналар халқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги янги методнинг афзалликлари жуда кўп эканлигини яна бир марта намойиш қилди. Саноат корхоналарининг коллективлари бу йил ҳам ишлаб чиқариш топшириқларини шараф билан бажармоқдалар. Ўтган беш ой давомида 1966 йилнинг шу давридагига қараганда 13 миллион левликка яқин кўп маҳсулот ишлаб чиқардилар.

Халқ ҳокимияти йилларида қишлоқ хўжалигининг қиёфаси ҳам тубдан ўзгарди. Округда 56 та меҳнат кооператив деҳқончилик хўжаликлари бор. Улар фойдаланаётган қишлоқ хўжалик техникаси тобора кўпаймоқда. Ҳозир ўн беш от кучига эга бўлган ҳар бир тракторга сал кам 500 декар ишлов бериладиган ер тўғри келади. Ваҳолангки, 1960 йилда 1045 декар ер тўғри келарди. Қишлоқ хўжалик экинларини ўстиришдаги қатор жараёнлар тўла механизациялашган. Сунъий ўғитлардан фойдаланиш кўпаймоқда.

Қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари, айниқса, ўтган йили катта ютуқларни қўлга киритдилар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг умумий ҳажми тўртинчи беш йилликнинг ҳар йилидаги ўртача кўрсаткичдагидан 34 процент ортиқ бўлди. 20 миллион левликдан кўпроқ қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирилди Давлатга 11 минг тоннадан ортиқ дон, 3200 тонна пахта толаси, 3200 тонна тамаки ва бошқа маҳсулотлар етказиб берилди. Кооператив аъзосининг ўртача иш ҳақи 928 левни ташкил этди. 1965 йилда у 800 лев эди.

Округда халқ маорифи ва маданиятни ривожлантиришда ҳам сезиларли ютуқлар қўлга киритилди. Ҳозир 219 та бошланғич ва саккиз йиллик мактаб бўлиб, уларда 41 минг 334 ўқувчи таълим олаяпти. Бундан ташқари, 23 та профессионал билим юртлари ва техникумлар, 9 та гимназия, тўртта махсус мактаб бор.

Хасково округида икки театр, 95 кинотеатр, умумий китоб фонди 1 миллион 100 минг томдан ортиқ бўлган 350 та кутубхона, 45 та китоб магазини, бу магазинларнинг иккитаси СССРда чиқарилган техник ва бадиий адабиёт билан савдо қилади, меҳнаткашлар хизматида. Ўз сафига 22 мингдан ортиқ меҳнаткашни бирлаштирган 850 та бадиий ҳаваскорлик коллективлари мавжуд.

Округ саноати ва қишлоқ хўжалиги, халқ маорифи маданиятини ривожлантиришда эришилган барча ютуқларда Тошкент области меҳнаткашларининг ҳам улуши бор. Мана беш йилдирки, округимиз меҳнаткашлари Тошкент области халқи билан ҳар соҳада ҳамкорлик қилмоқда. Дўстлигимиз кундан-кунга мустаҳкамланяпти, халқ хўжалигининг барча соҳаларида бир-биримизга бераётган ёрдамимиз самараси яхши бўлаяпти. Биз ҳар томонлама кўмак бераётган, халқ хўжалигининг барча соҳаларидаги бой тажрибасини ўргатаётган ўзбек оғаларимиздан чексиз миннатдормиз.

Димитровграддаги химия комбинати ходимлари асбоб-ускуналарни монтаж қилиш ва созлашда катта ёрдам берган Чирчиқ химия комбинати мутахассислари Кроков, Баллод, Стамбовцев, Марышев ва бошқа химиклар номини ҳар доим зўр ҳурмат ва иззат-икром билан тилга оладилар. Округимиз кооператорлари ва механизаторлари жаҳонга донг таратган ўзбек «оқ олтин» усталарининг бой тажрибасидан баҳраманд бўлиш билан ўзларини бахтиёр ҳис қилмоқдалар. Округимизга келиб, шу ерда пахтачиликни юксалтиришга қимматли ёрдам берган илмий ходимлар Юнусов ва Бойматовлардан бир умр хурсандмиз. Тошкент областидаги совхозлар ва колхозлар тажрибаси асосида 8 та механизациялашган звено ташкил этилди. Бу звенолар пахтачилик учун зарур бўлган ва Ўзбекистон заводларида тайёрланган комплекс энг янги машиналар билан тўла таъминланган.

Мамлакатимизда биринчи бўлиб Хасково округида пахтачиликни комплекс механизациялаш амалга оширилди. Узунжово, Каражалово, Димитровград, Радиево, Момково меҳнат кооператив деҳқончилик хўжаликлари ўтган йили пахта етиштиришни механизациялашда қувончли натижаларга эришдилар. Ҳозир округ экин майдонларида механизатор бошлиқ 90 та звено ишлаб турибди.

Делегациялар ва мутахассисларни бир-биримизга юбориб туриш ижобий тажрибани ўзаро ўрганиш ва жорий қилишга катта ёрдам бермоқда. Делегациямизнинг бу сафари ҳам жуда самарали бўлди. Биз қардошларимиз ишидан жуда кўп янгиликларни ўргандик, турли соҳалардаги тажрибаларидан баҳраманд бўлдик.

Қатор корхоналар маъмурияти ва жамоат ташкилотларининг планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системаси ҳамда беш кунлик иш ҳафтасини жорий қилишдаги самарали фаолиятлари бизда катта таассурот қолдирди. Чирчиқ электрохимия комбинатида жуда кўп янгиликни кўрдик. Айниқса химикларнинг трубопроводлар занглашини олдини олиш ва унга қарши курашдаги тажрибалари бизга ҳам қўл келади.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, биз борган барча корхоналарда техника тараққиётини тезлаштиришга қаратилган жуда кўп ишлар қилинган Ишлаб чиқариш маданиятини ошириш, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш борасида кўрилган тадбирлар бизга жуда маъқул бўлди. Бу соҳада «Ташсельмаш» заводида қилинаётган ишлар тақдирга сазовордир. Корхонанинг пўлат эригиш цехидаги иш маданияти жуда юксак: ҳаммаёқ озода, цех ичида фонтанлар сув пуркаб ётибди, тувакларддаги гуллар ва кўкатлар баҳридилингни очади, ҳаво тўхтовсиз тозаланиб туради.

Биз шаҳар ва завод партия комитетларининг планлаштириш, партия ва совет кадрларининг малакасини ошириш ҳафталик инструктор соатларини ташкил этиш соҳасидаги тажрибаларини қизиқиб ўргандик. Партия комитетларининг бўлимлари фаолияти жуда пухта тузилган. Улар ҳар бир корхона, ҳар бир қурилиш объектидаги аҳволдан муттасил хабардор бўлиб турадилар. Биз коллективни тарбиялаш, актив билан ишлашнинг энг яхши формалари билан ҳам кенг танишдик.

Албатта бу қуруқ танишишгина бўлиб қолмайди. Биз уларнинг ҳаммасини амалда қўллашга ҳаракат қиламиз. Бу эса округнинг хўжалик, сиёсий ва маданий ривожланишида бизга жуда қўл келади. Партия, хўжалик ва жамоат ташкилотларининг фаолиятини яхшилашга кўмаклашадиган барча янгиликларни жорий қиламиз.

Ҳозир округимизда бирор киши йўққи, у дўстлигимиз ва ҳамкорлигимиз бераётган жуда катта фойдадан мағрурланмаётган бўлсин. Шуниси муҳимки, бизнинг округимизда Тошкент области меҳнаткашларининг меҳнатдаги улкан зафарлари, Совет Ўзбекистонининг халқ хўжалиги, маданияти ва санъатини юксалтиришдаги ютуқларидан хабардор бўлмаган бирорта ҳам кимса йўқ.

Бутун дунё меҳнаткашлари, прогрессив инсоният Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини зўр тантана билан нишонлашга тайёргарлик кўрмоқда. Бизнинг халқимиз ҳам Советлар мамлакатининг барча халқлари билан биргаликда ана шу шонли юбилейни муносиб кутиб олиш ва бу байрамни катта тортиқлар билан нишонлашга интилмоқда. Завод ва фабрикалар, конлар ва электростанциялар ишчилари, кооператив деҳқонлари ўзларининг меҳнат ғалабаларини ана шу улкан байрамга бағишлайдилар.

Округимиздаги саноат корхоналари ва меҳнат кооператив деҳқончилик хўжаликларнинг коллективлари Советлар ҳокимиятининг 50 йиллиги шарафига юксак мажбуриятлар олишган. Эндиликда эса шу мажбуриятларни шараф билан бажаришга бутун куч ва ғайратларини сафарбар этмоқдалар.

Қардош ўзбек халқига, унинг йирик саноат маркази ҳисобланган Тошкент области меҳнаткашларига ана шу улуғ айёмни муносиб кутиб олишда, кишиликнинг асрлар давомидаги орзу-умиди коммунистик жамият қуришга ҳисса қўшишда улкан зафарлар тилаймиз. Ғалабалар ва муваффақиятлар ҳар доим сизларга ёр бўлсин!

Л. РАНДЕВ,
Болгария Коммунистик партияси Хасково округ комитетининг секретари

АДАБИЁТ ва САНЪАТ саҳифаси

АҚЛ

Ақли идроки кишининг мўътабар йўлдошидир,
Ҳусни, хулқи бўлса одоби ҳаё қўлдошидир.
Сўзнинг мағзи ширин маънода лаззат бўлса гар
Жумла инсоннинг ўзига хос юрак фаррошидир.
Бўлса ким ақли расо, дерлар ани аҳли шараф,
Ул киши қай ерда бўлса, шул жамоат бошидир.
Бу ақл кўзга кўринган бир мужассам шай эмас,
Мухташам этган жаҳонни серзиё наққошидир.
Ҳар оғир мушкилни ечган соф дил илҳоми бу
Неки бахт эткучи элни марҳамат кардошидир.
Ақл ила ҳар бир киши илму ҳунарни ахтарур
Парвариш этган ақлни илм ила бардошидир.
Улфатинг ҳар ҳолатингда ҳикмат аҳли бўлса гар,
Лутфи эҳсони сўзи боққанда кўзи қошидир.
Хушнудо ақлинг билан фикрингни ўстир доимо,
У фазилат боғининг манзилида йўлбошидир.

ХУШНУД.

ЛИРИКА ДАФТАРИДАН

ШЕКИЛЛИ

Эй вой, бу ишқ дегани ажиб достон шекилли,
Ўйлаб турсам қутбсиз, сўнгсиз осмон шекилли.
Ўрташ бўлса ханжари доим қиндан олиғлиқ,
Ҳижрон тиғи қошида юрак хасдан шекилли.
Титрар юрак барг мисол келиб қолса рўбарў,
Билмам жоним олурға у бир жаллод шекилли.
Саволиға ахтариб дил мулкидин бир жавоб,
Лолман, ҳали бу бобда чиқмас савод шекилли.
Қайда бу ишқ дафтари, ўқиб олсам бўлармиб?
Ишқидан ҳам во ажаб, рашки ёмон шекилли.
Очилмаган қўриқда қаёқдан йўл топарман,
Компаси йўқ денгизда кучли тўфон шекилли.

СЕН ҚЕЛСАНГ...

Тошқин дарё бўйидаман, дилда дарё тўлқини,
Қаршимда боғ, кўз-кўз этар гул, сабзалар кўркини.
Қайдасан ёр, юрак излар соғиниб, гоҳ ўкиниб,
Келар бўлсанг сенга пешвоз чиқар дили хуморинг.
Келар бўлсанг йўлларингга интизордир булбуллар,
Поёндоз бўб тўшалгайлар пойингга гул, сунбуллар.
Келмас бўлсанг, қурир дарё суви, паришон гуллар,
От ўйнатиб кел бастингдан ўргилай, шахсуворим.
Келар бўлсанг, тулпорингда дарёлардан кечиб кел,
Тоғлар ошиб йўл-йўлакай қимиз-бода ичиб кел.
Унда қолсин ошноларинг, барчасидан кечиб кел,
Фақат менга олиб келгин шўх, ғазалхон дуторинг.

Эътибор ОХУНОВА.

Хумсон қишлоғи, 1967 йил.

НАВОИЙГА

Жаҳон олимлари ичра қалами соз Навоийсиз,
Ки қанча бўлса шеърхонлик, онга устоз Навоийсиз,
Ватану халққа сидқидил, мудом пешвоз Навоийсиз,
Қаламкаш аҳлига сирдош, дили ҳамроз Навоийсиз,
Шеърият кўркига берган ажиб пардоз Навоийсиз.
Ғазаллар анжуманини тузибсиз чоркитоб айлаб,
Битибсиз туркий тил бирла барини бобма-боб айлаб,
«Хазойинул-маоний» ном онга ки кимхоб айлаб,
Ки ашъорлар бошида шеърингиз турмиш шитоб айлаб,
Маонийларга бой, аммо сўза хассос Навоийсиз.
Меҳр бирла олиб қўлга ўқирмиз «Хамса»ни такрор,
Кўринг «Лайли ва Мажнун»ни, топибди элда эътибор,
Бу элда Фарҳоду Ширин вафосидин сўлим гулзор,
Дилором севгисин куйлар, лабида ханда, бахтиёр,
Давр созига ашъорин қилолган соз Навоийсиз.
Ўқиб ашъорингиз Жомий, тасанно айлаган чоғда,
Солиб куйга, қўшиқ айтар эди гулюзлилар боғда.
Неча бир шеъру арбоб рашк бирлан қолиб доғда
Беролмай тоб, бўлиб хуноб, ҳасадлар қилди ҳар ёғда.
Рақиб кошонасин шеър-ла йиқолган боз Навоийсиз.
Ўтибки беш аср, бунда менинг юртимда сиз борсиз,
Шеърият гулшанига сиз ҳамиша раҳнамо, ёрсиз.
Севимли халқ билан ҳардам, ҳар ишга бирга тайёрсиз,
Бу Сабрийдек неча шеърхон, неча олимга сардорсиз,
Сўзи доно, ўзи доно, мудом устоз Навоийсиз.

Насрулло САБРИЙ.

ЁЗУВЧИ С. АЙНИЙНИНГ КЎП ТОМЛИ АСАРЛАРИ НАШР ЭТТИРИЛДИ

Ғафур Ғулом номли «Тошкент» бадиий адабиёт давлат нашриёти Улуғ Октябрь революциясининг ярим асрлик юбилейига яхши совға тайёрлади.

Тожик адабиётининг саркардаси ва ўзбек совет адабиёти асосчиларидан, машҳур ёзувчи ва олим Садриддин Айнийнинг саккиз томли танланган асарлари нашрдан чиқди. Адибнинг бу кўптомлилигига унинг «Бухоро инқилоби тарихи учун материаллар», «Қисқача таржимаи ҳолим», «Одина», «Бухоро жаллодлари», «Доҳунда», «Қуллар», «Етим», «Судхўрнинг ўлими», «Эски мактаб» ва тўрт китобдан иборат мемуар «Эсдаликлар»и киритилган.

Санъаткорнинг сўнгги саккизинчи томи ёзувчининг адабиётшуносликка доир мақолалари, монографиялари, революцион маршлари, қўшиқлари ва шеърларини ҳамда бадиий публицистик мақолаларини ўз ичига олади. Китобхон бу томда С. Айнийнинг Алишер Навоий, Абу Ҳасан Рудакий, Шайх Саъдий, Абу Али ибн Сино, Абулқосим Фирдавсий ва Муқимийлар ҳаёти ва ижодига доир монографиялар ва илмий мақолаларини ўқишлари мумкин. Устод санъаткор Садриддин Айнийнинг саккиз томли танланган асарларини Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги тил ва адабиёт институтининг илмий ходими Мажид Ҳасанов нашрга тайёрлаган.

Ҳ. МАЛИКОВ.

БЕКОБОД

Қаерда бўлмайин шаҳрим,
Бекобод,
Юрагим сен билан урар
доимо.
Менга ҳамроҳ бўлган чоғда
Ўзинг хаёлдасан, унутмам
куй-ижод,
асло!
Илк бор ҳаётни танидим бунда,
Кўзим қорасисан жонажон
шаҳар!
Ёшлик, болаликни ёд
этганимда.
Машъалдай порлайсан ўзинг
ҳар сафар.
Юракдан етилиб чиққан
шеърим ҳам,
Сен билан ҳамнафас жўшқин,
серташвиш.
Сендан ўтар бахтли нурли
йўлим ҳам,
Орзум сенга атаб қўшиқлар
битиш.
Пўлатинг — қудратинг,
донгинг таралган,
Фарҳод чироқлари дил
чироғбони.
Гўзал боғларингга ҳар тонг
йўл олсам,
Илҳомим уйғотар «ширин»
боғбони.
Севаман, Бекобод, севаман
сени!
Севгимни ардоқлаб ўстирган
жойсан!
Ҳали кўплар билмас менинг
номимни,
Бахтлиман мадҳингни
шеърда ёзолсам.

Файзулла ЗИЁДУЛЛАЕВ.

УСТОЗ

Қўлимда Ғафур Ғуломнинг иккита китоби: «Биз сени олқишлаймиз» (Тошкент, 1958) ва «Гимн времени» (рус тилида, Тошкент, 1959). Шу икки китоб анчагина бой шахсий кутубхонамнинг безаги. Чунки уларнинг ич муқовасида муаллифнинг дастхати бор: «Укам деб атаганим — Лазизхонга, Ғафур, 24 февраль 59 йил, Москва»; «Лазизхон, мана бу китобни ҳам мендан эсдалик деб олиб қўй, Ғафур, 24 февраль 59 йил, Москва».

Бу декада кунлари эди. Москвада ўзбек адабиёти ва санъати декадаси ўтаётган эди.

Ғафур ака тенгқурларининг сардори, ўзбек адабиётининг карвонбошиси, халқимизнинг ғурури эди. Халқимиз уни севар, ҳурматлар, эркалар эди. У эса халқи билан мағрур эди. Ғафур ака Ўзбекистон тарихини ёд билар, уни муқояса қилишни яхши кўрарди.

Бир куни машинасида бирга кетаётганимизда Бешёғочдан то Қўштутгача ҳамма даҳа ва кўчаларнинг тарихини менга ҳикоя қилиб берди. У ўзининг Тошкентини жуда яхши кўрар ва унинг тарихини яхши билар эди. Ўша куни мендан сўраб қолди:

— Сенингча, Тошкент неча йилдан бери бор?

— Мен Мелоддан илгариги 300 йилларни айтдим.

— Ҳа, чала мулла олим. Александр Македонскийнинг келишидан ҳисоблаяпсан-да. Ахир, ўзинг ўйлаб кўр. Александр шунча пул, мол қўшинни сарф қилиб коқ-курук чўлга келармиди. Демак унгача ҳам шу ерда бой ва шуҳратли шаҳар бўлган, унинг донги Грециягача етиб борганки, уни олмоқчи бўлиб Александр шунча йўл босган-да, содда. Тўғрими? Ҳа, Тошкентнинг ёшига яна беш-олти аср қўшабер.

Шу кайфият мана бу мисраларга мазмун бўлган.

Бебаҳо Тошкентимиз, наҳоринг
кундуздан шан,
Меҳнаткаш, мунис, ўрток,
қадрдон, дўст, эмукдош,
Қиши-ёз, кузи-баҳор, туни-
кунидай равшан,
Лондон, Париж, Румоға
алишмайман кўҳна Шош.
Муқаддас Совет элиң,
кўркисану бахтлисан.
Шарқда ёруғ дарича, ўзбек
пойтахтисен.

Мен Ғафур аканинг қўлёзмалари араб хатида бўлишини билардим, лекин уни ўқишдаги ўз имкониятларимни ҳам тушунардим. (Бекор ҳайиққан эканман, Ғафур аканинг хати каллиграфларникидай чиройли ва донадор экан). Шунинг учун ҳам сирни бой бермай мирзолик қилишга рухсат сўрадим. Устоз дарҳол кўндилар.

«Украина» меҳмонхонасидаги Ғафур аканинг номери. Стол устида турли хил папирослар ва анча оқ қоғоз қўйилди. Ғафур ака уйнинг уёғ-буёғига юради. Ритм топилди ва шунга кўра сарлавҳа ҳам:

«Бизнинг уйга қўниб ўтинг,
дўстларим».

Мен, эшитаётган студентдек, ёзишга тайёрман. Устоз шошилмайдилар. Мен уни қистайман.

— Шошилма ахир, бу сенга бўёқчининг нили эмас. Хўш, нимадан бошлаймиз? Аввало, меҳмон айтадиган бўлсак, адресимизни берайлик-да, қани ёз!

Ғафур Ғулом кимлигини
биласиз,
Адресимдир Ўзбекистон,
шубҳасиз.
Қисталанг гап, бизникига
келасиз
Ташриф этиб, мени хурсанд
қиласиз,
Бахт уйида тунаб ўтинг,
дўстларим!

Шеърнинг композицияси ҳал бўлган эди. Меҳмонларнинг кириб келиши, уларни кутиб олиш, ҳовлининг таърифи, дастурхон, ундаги ноз-неъматлар, овқатдан кейинги шеърхонлик ва меҳмонларни кузатиш — навбатдаги бандларда баён қилинди ва шеър шундай тугалланди.

Кекса шоир тилидан овозимиз,
Шундай ўтсин ҳар баҳору
ёзимиз.
Кўп кўринсин кўзингизга
озимиз,
Дўстлар учун жонимиз,
ниёзимиз
Бизнинг уйга қўниб ўтинг,
дўстларим!

Шу шеърнинг оригинали менда сақланади. Ғафур акага бир нусха кўчириб берганман.

Биз «Шум бола»ни талашиб ўқиган биринчи ўқувчиларидан-миз. «Ёдгор»нинг «Гулистон»даги илк нашриьи журналнинг навбатдаги сонини орзиқиб кутиб ўқиганмиз «Яша, дейман ўғлим», «Билиб қўйки сени Ватан кутади», — деган шеърлари бизга қаратилган эди. Мана шу ҳиссиётларимни 1953 йилда, юбилей кунларида

«Правда Востока» газетасида «Поэт любимый с детства» деган мақолачамда айтганман.

Уруш даврининг қийинчиликлари одамларни адабиёт ўқишга вақтини қолдирмади. Аммо Ғафур аканинг «Кузатиш», «Соғиниш», «Сен етим эмассан» шеърларини ўша вақтдаёқ вақт топиб ўқиган ва ёдлаб олган эдик.

Уруш тамом бўлган биринчи йилларда Ғафур аканинг шуҳрати зенитга чиқди, лауреат бўлди. У шеърнинг дурини берар эди. Ёдимда: «Йигитларга» шеърини ўнинчи синфда ўқиб юрганимда (1947) тарих дарсига қулоқ солмай ўлтириб ёдлаб олганман. Менга бу шеърдаги умумлашма тафаккур жуда ёқади.

Бу шеърдан жуда ҳам ҳайратланганлигимни, кейинроқ учрашганда ўзига айтганимда, Ғафур ака хурсанд бўлдию, аммо умумлашма образ маъносида «Она» шеърини юқори қўйишни айтди. Чиндан ҳам бу шеърда онанинг ғоят ҳаққоний ва таъсирли образи яратилган. Шеър охирида шоир ҳиссиётларини оддий ритмга жойлаштира олмайди ва риторик саволга ўтиб кетади.

Ўзинг ахир нимасан.
Қолмисан, тоғмисан?
Жаҳонмисан, боғмисан?
Рангмисан, қуёшмисан?
Ҳаммасидан улуғсан!
Етук-етук сўзилик
Шаънингга айткуликсан!
Ҳойнаҳой бир китобсан.
Минглаб қомусдан баланд.
Ҳойнаҳой офтобсан.
Мен эса сенга фарзанд...

Ғафур Ғулом ўзининг улкан талантини она халқи хизматига қўйган устоз адиб эди. Унинг ҳар шеъри, ҳар асари, фаолияти ва образи биз учун ибратлидир. Адабиётимиз тарихидаги унинг ўрнини аниқ белгилаш, адибнинг асарларини тўла равишда халққа етказиш ва унинг ажойиб образини ҳамма жанрларда яратиш ҳаммамизнинг бурчимиздир.

Л. ҚАЮМОВ,
профессор.

ЧАМАН ИЧРА ГУЛ-ҒУНЧА. Р. Отажонов фотоэтюди.

РУСТАМБОБО

Сарҳовуз ёқаси. Гулзор. Чойхона,
Хуш бўйлар таратиб эсади сабо.
Азиз отахонлар ичра мардона —
Сўзлайди тарихин темирчи бобо:
— У маҳаллар фақат омоч ясардим,
Йигитлик қонимни сўрар эди бой.
Девкор уста эдим, кучу-ғайратим —
Арслонча бўлсада ҳолим эди вой.
Бир куни темирни ўтга солган дам
Уйқу қўнган экан андак кўзимга.
Шу пайт келиб қолган бой ғазаб билан
Қизиган темирни босди юзимга.
Бетдаги чандиқ ҳам шундан дўстларим,
Ҳардам хавф остида сақланарди жон...
Дарёдай тошади қаҳру-ҳисларим,
Бой, амалдор эсга, тушса ногаҳон.

* * *

Бу хушфеъл, барваста, сўзамол бобо
Ўтмиш солмиш унинг юзига ажин.
Қалбини очаркан жўралар аро
Эгнида хилпирар қаймоқранг жужун.
Одамлар қаддини тикласин дея
Заҳарли меҳнатда қадди букилган.
Эл учун — юрт учун бўлган жангларда
Навқирон умрининг чоки сўкилган.
Бобо дейди ўтда ёниб, тутоқиб
Гўё сўз шамидан сочгандек зиё.
Қизил чойхонага келаркан оқиб —
Кишилар суҳбатга бўлар маҳлиё.

Зиёд КОМИЛОВ.

ДИЁР ҚЎШИҒИ

ҲИКОЯ

ҲАР томонда ўрмон кўринади. Дарё тасмадек илонг-биланг чўзилиб оқади. Қарағай учлари майингина шовиллайди. Онда-сонда машиналар визиллаб ўтиб қолади.

Зафар оҳиста, шошмасдан борар экан бу жимлик унга хуш ёқарди. Чунки бу жимлик, бу анқиётган арча ҳиди ҳис ва ҳаяжонига таъсир этар, она тупроқни, узоқда қолган дўстларини эслашга ҳалақит бермасди...

«Баҳор келарди. Баҳор келганини сезмай ҳам қолардик. Сезардиг-у тезда ака-ука ишга тушиб кетардик. Боғда дов дарахтларни тагини юмшатар, тўп бўлиб қолган ниҳолчаларни кўчирардик. Олди очиқ, кенг кўйлакни кийиб, пешонани танғиб боғлардик-да, кетмонни созлаб, ер ағдаришга тушардик. Кетмон тегиши билан ер кесилиб уваланиб кетар, оёқларимиз остига бир текис ёйилар, ердан чиққан илиқ ҳид димоққа уриларди. Эсаётган майин шаббода гоҳ у томондан, гоҳ бу томондан эсиб қолар, қизиган кўкракларимизга келиб уриларди. Пешонамиздан оққан тердан буғ кўтариларди. Биз баттар шиддат билан, шавқ-завқ билан ишлардик. Билакларимизга куч ўз-ўзидан қуйилиб келаверар, кетмон сопи қўлимизда рақсга тушгандек бўларди.

Ойим оппоқ қатиқланган мошхўрда, чой-нон кўтариб келиб қолар, биз эринибгина, шундоқ ёнгинамиздаги барра ўтлоққа ёнбошлардик. Хўриллатиб аччиққина мошхўрдани ичиб, кетидан чой хўплаб, мириқиб ҳазил-ҳазил қилиб гурунглашардик. Ва яна ишга тушиб кетардик».

Зафар енгилгина юриб борар экан хўрсиниб қўйди. Шириңгина жилмайди, ўйчан қора кўзларига нур ёғилгандек бўлди. Шу вақт... Зафар ишонқирамай тўхтади. Қулоқ солди. Шубҳасиз! Кимдир шундоқ ёнгинасидаги уйда куй чаларди. Куй! Ўзбекча куй. Бу таниш оҳанг, бу таниш пардалар жаранги аста-секин қуйилиб келарди.

Зафарнинг юраги ҳаприқиб кетди. Танасида қон уфурди. «Хаёл эмасми? Ёки ҳозиргина ўйлаб турганлигим учун менга шундай туюлаяптими?».

Зафар куй жарангидан, оппоқ гуллаган ўрик шохларини аста чайқалишини, асаларининг бир меёрда аста ғўнғиллаб гулдан-гулга қўнишини, атлас кўйлакли шўх қизларнинг майин кулкисини эшитгандек бўлди.

Зафар беихтиёр куй келаётган уйга бурилди. Куй эса борган сари авжига чиқар, қулоқлари остида жаранглар, баданини титратар, куй оҳангига Зафар сингиб кетгандай;

Куй яна жозибали янграр, юракка қуйилиб уни тўс-тўполон қиларди.

Зафар куй келаётган уйнинг очиқ эшигидан кириб борди. Куй узилди. Қаршисида у, рус гўзалини кўрди. Қизнинг нозик қўлида дутор, олтиндек икки ўрим, узун сочи баланд кўкракларида, юқоридан қуйилаётган шалоладек. Кўзлари кўм-кўк, тиниқ. Лабларигина майин титрарди. Улар бир-бирларига тикилиб қолишди. Зафарнинг кўзларида ҳаяжон ва миннатдорчилик, қизникида эса таажжуб...

Биринчи бўлиб қиз ўзига келди, дуторни столга қўйдида, стулни суриб:

— Келинг, ўтиринг — деди.

— Кечирасиз, ҳалақит бердим; лекин чегара томонда, узоқ рус қишлоқларининг бирида ўзбекча куй эшитаман деб сира ўйламагандим. Юрагимга чўғдек тегиб кетди. Раҳмат!

Қиз оҳиста кулди-ю, кўзлари ўйнаб кетди:

— Сиз ўзбекмисиз? О, қандай яхши. Ахир, мен ҳам Ўзбекистонданман-ку!

Қиз чой қўйиб келди. Гаплашиб ўтиришди:

Даҳшатли уруш йиллари. Бағри тилинган она ернинг нидоси, ота-онадан жудо бўлган гўдаклар фарёди, қаҳр ғазаб, кўз-ёш қўшилиб кетган.

Эвакуация. Қиз Ўзбекистонда. Назми хола қизни бағрига олди. Қиз консерваторияга ўқишга кирди. Рубоб ва дутор чалишда унинг тенги йўқ. Қиз кунларнинг бирида ўз онасининг дарағини топди. Нарсаларини йиғиштирди-да, она томон талпиниб йўлга тушди. Лекин ҳеч вақт мунғайиб, паришон, сочларини ёйиб, уни кузатиб қолган Назми холани унутмади.

Назми хола эсига тушганда, зериккандида қўлига дутор олади. Тўйиб-тўйиб чалади.

Зафар куй туфайли қиз билан танишиб олди. Ҳар якшанба хизматдан бўшаганда куйни баҳона қилиб қиз олдига, баъзан қизни баҳона қилиб куй эшитгани келадиган бўлди. Қиз ҳам Зафарни сабрсизлик билан кутар, у келганда яшнаб кетар, жонини фидо қилгудек бўларди.

Кунлар шундай ўтмоқда эди. Лекин...

Мана, яна куй эшитилмоқда. Бу гал у янада мунгли, янада оғир.

— Илтимос, шўхроқ чал.

— Чалолмайман — қизнинг овози титраб кетди.

— Ташқарига чиқайлик?

— Майли.

Йўл. Қишлоқ йўли. Илонг-биланг чўзилиб кетган. Худди дарёга ўхшайди. Фақат унсиз. Индамайгина кузатади.

— Зафар?

— Ҳа.

— Бутунлай кетасанми?

— Хизмат муддатим тугади.

— Ахир сен..., сен — қизнинг кўзларида ҳалқа-ҳалқа ёш.

Юрак тўлқини қалбларни ўртамоқда эди...

Қиз уйдан дуторини олиб чиқди. Дутор икки дил достонини куйларди.

Аброр СОДИҚОВ.

КАСАЛ ВА ЎСАЛ

(ИНТЕРМЕДИЯ)

□ □ □

ВРАЧ — Навбатдагисини чақиринг!

ИШЧИ — Ассалому-алайкум.

ВРАЧ — Ваалайкум ассалом. Келинг оковси. Қани, мана бу ёққа ўтирсинлар. Хўш хизмат... Бутун вужудим қулоқ. Эшитаман. (кўзойнак остидан беморга маънодор қараб қўяди).

ИШЧИ — Бундан бир ой олдин (бармоқларини кўрсатиб) мана шу бармоқларим 16 тонналик штамплаш пресснинг остига тушиб қолган эди.

ВРАЧ — Бай, бай, бай... Эҳтиёт бўлмаган экансизда-а?!

ИШЧИ — Палакат, педаль ишламай қолиб, пресс кетма-кетига уриб қолди.

ВРАЧ — Уриб қолди денг? Шартта суғуриб олмаган экансизда, ука!

ИШЧИ — Кўзимни очиб юмушга ҳам улгуролмай қолдим.

ВРАЧ — Ҳа, чакки бўпти. Хўш энди нима қилмоқчисиз.

ИШЧИ — Бир ойча касалхонада даволандим. Докторлар даволанишни энди уйда давом эттирсангиз ҳам бўлаверади деб рухсат беришди. Сизга бир кўринай деб келувдим.

ВРАЧ — Жуда яхши қилибсизда... Хўш... Энди ўзингиз тузукмисиз ахир?

ИШЧИ — Тузукликка тузукман-у, лекин...

ВРАЧ — Лекини нимаси?

ИШЧИ — Шу бармоқларим бироз оғриброқ турибди.

ВРАЧ — Оғрийди-да оковси, оғрийди. Лекин чидаш керак. Бошга тушганини кўз кўради дейдилар. (Ҳамширага) Бу кишининг бармоқларини ечингчи! (ҳамшира йигитнинг бармоқларидаги бинтни ечади). Янаям яқинроқ ўтиринг-чи! (Кўз ойнагини тақиб, бармоқларни обдон кўздан кечиради). Тузалиб қопти-ку, оковси?!

ИШЧИ — Ҳа, лекин негадир учинчи бармоғимни эркин қимирлата олмаяпман.

ВРАЧ — Зарари йўқ, эртадан ишга тушиб кетсангиз, ўз-ўзидан қимирлаб кетади.

ИШЧИ — Бу аҳволда ҳозирча ишлай олмасам керак.

ВРАЧ — Нега ишлолмасакансиз энди?

ИШЧИ — Чунки, мен созловчиман. Ҳамма бармоқларим бирдек ишлаши керак. Қолаверса, касалхонадан чиқаётганимда амбулаторний лечение оласиз дейишган докторлар.

ВРАЧ — шунақа денг?! (Ишонқирамасдан) Қани қоғозингизни кўрсатинг?

ВРАЧ — (жиғи бийрони чиқиб) Мунча бадҳат бўлмаса. Оковси мен бу қоғозингизга тушуна олмадим. Иложи бўлса бор воқеани ўзингиз гапириб берақолсангиз?

ИШЧИ — Бош устига. 25 октябрдан 19 ноябргача ҳали айтганимдек касалхонада даволандим. Врачимиз: «Ука энди анча тузалиб қолдингиз, даволанишни амбулаторияда давом эттиришингиз мумкин. Чиқиш билан дарҳол ўз врачларингга учрашинг» деб айтган эдилар.

ВРАЧ — Ана кўрдингизми? Справкага ҳам даволанишни давом эттириш мумкин деб ёзилган экан. Демак даволамасак ҳам бўлаверади. Эртадан бошлаб ишга чиқаверасиз-да энди.

ИШЧИ — Ака ишдан қочадиганлардан эмасман. Ўзимам ишимни роса соғиндим. Лекин қўлнинг ҳозирги аҳволида ишни эплай олармиканман, деб қўрқаяпман холос.

ВРАЧ — Ҳеч қиси йўқ. Аввал сиз ишга чиқаверинг, мабодо ишлайолмасангиз кейин ўйлашиб кўрамиз.

ИШЧИ — Кечирасиз, доктор...

ВРАЧ — Ўзингиз ҳам жуда ўжар одам экансизда оковси! Ҳайронман! (Бармоқларга ишора қилиб) Ахир буларнинг нимасини даволайди?! Очиқ яраси йўқ-ку?! Бармоқларингиз соппа-соғ. Агар қон оқиб турганда ёхуд яраси бўлганда даволар эдик. Вассалом!

Ўктам ЖОБИРОВ.

БУГУН — БАЛИҚЧИЛАР КУНИ

КЎЛДАГИ ХАЗИНА

«Дамачи» балиқчилик хўжалигининг идорасидан поёнсиз тўқай ичида юлдуздек сочилиб кетган, кўм-кўк кўллар киши кўзига жуда гўзал кўринади. Қамишзорлар орасидан жилва қилувчи биллурдек кўллар табиатга ўзгача ҳусн қўшган. Биз хўжалик партия ташкилотининг секретари Ҳожимурод Асқаров ва бош балиқчи А. Тен билан биргаликда бугун «синовдан ўтувчи» 10-кўл томон йўл олдик. Йўлда борар эканмиз тўқай ичида қушларнинг сайраши, ёввойи ўрдакнинг ғалати товуши, адашиб сув юзасига чиқиб қолган балиқнинг думини чўлпиллатиб шўнғиши кишига қандайдир ажиб ҳис бахш этади.

Шу пайт орадаги жимликни Ҳожимурод Асқаров бузди:

— Манзара ёқаяптими?

— Жуда ҳам.

— Инсон меҳнати гўзал деб жуда тўғри айтилган-да, — секин гапини давом эттирди Х. Асқаров. — Мен ўзи асли кўкчаликман. Айтишларига қараганда бу ерлар тўқай, ботқоқзор бўлган экан. Ёввойи чўчқаларга макон бўлган бу жойларга одам зоти қадам қўймаган. Инқилобдан кейин инсон қўли тегиб обод бўлаяпти. Замонавий типдаги уйлар, магазин, клуб, ҳар хил жамоат бинолари. Ўтган йили 12 та уй қурилган бўлса, бу йил шу вақтгача, яна 6 таси қуриб фойдаланишга топширилди.

— «Дамачи» номи қаердан келган? — сўраймиз.

— Ўзи айтиб турибди. Ердан аччиқ сув чиқиб, дам уриб кўтарилаверган. Мана энди бўлса етти хазинанинг бирига макон...

Биз йўл-йўлакай хўжалик аъзолари эришган муваффақиятлар ҳақида билиб олдик. Ўтган йили давлатга 2885 ўрнига 2967 центнер балиқ топширилган. Бу йилги режалари 3350 центнер экан. Йиллик планни Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги тўйи кунигача бажариб йил охиригача қўшимча 100 центнер балиқ топширишга сўз беришибди. Кўлга етиб борганимизда 3-балиқчилар бригадасининг бошлиғи Эргаш Бўрибоев эндигина балиқларга ем бериб бўлиб тўр устида ўтириб сувни кузатаётган экан.

— Кўряпсизми, балиқчаларнинг ўйнашини, — дейди бригадир ўқтин-ўқтин сув юзасидан чамбарак бўлиб ўзини тепага отаётган балиқларни кўрсатиб. Балиқ шунақа тўш уриб ўйнаб турса балиқчи бутун машаққатларини унутади. Роҳат қилиб дам олади. Унинг учун бундан ортиқ қувонч бўлмайди. Балиқ ўйнаса — у тўйганини, яхши ривожланаётганини билдиради.

Эргаш Бўрибоев шу қадар берилиб завқланиб гапирардики, унинг бу аҳволини кўрган одам касбини ҳақиқатан ҳам юракдан севишини билиб олиши қийин эмас. Эргаш Бўрибоев хўжаликнинг пешқадам 3-бригадасининг бошлиғи. У бошлиқ балиқчилар бу йил пландаги 1362 центнер ўрнига камида 1400 центнер тирик вазндаги балиқни давлатга топширмоқчи...

Шу орада бригада аъзолари тўрни олиб сувга ташлашди. Кейин тўрнинг бир томони кўтарилди. Балиқлар питирлаб сакрай бошлайди. Тўрга илинганлар тарозида тортила бошланди.

— 223 грамм... 240... 235... 260 грамм. Шунда оддий балиқчилардан Гриша Богауддинов, Сулаймон Суғурбоев, Маҳмуд Рустамов, Ҳамид Анваровларнинг чеҳрасида қувонч белгилари пайдо бўлди. Қайиқ ёнида ҳазил-ҳузул, қаҳ-қаҳа кўтарилди.

—3-бригадада бу йил ҳам чакки эмас, — дейди хўжалик директорининг ўринбосари Н. Асанов.

Шу куни 2-кўл текшириб кўрилганда ундаги балиқларнинг вазни ўрта ҳисобда 200 грамм ўрнига 240 граммга, 9-кўлда эса 207 граммданга тўғри келди. Умуман кўлларда балиқларнинг ўсиши, етилиши яхши экан.

Хўжаликнинг 265 гектар кўли бўлиб юбилей йилида пландаги бир гектардан 12 центнер ўрнига 13 центнердан балиқ гўшти етиштиришмоқчи. Аҳил коллектив юбилей йилида ўз ваъдасининг устидан чиқиш учун барча имкониятларни ишга солмоқда. Кўлларнинг ҳар бири навбати билан бир ойда бир мартадан текшириб кўрилаётир. Балиқларнинг ўртача вазни, оғирлигига қараб овқат рациони ойма-ой ўзгартириб борилмоқда.

Шу билан бирга ҳар гектар ер сув юзаси ҳисобидан кўпроқ балиқ олиш соҳасида изланишлар олиб борилмоқда. Шу вақтгача кўлда овқат бериб ўстириладиган ялтироқ тусли балиқ боқиларди. Бу йилдан бошлаб тажриба тариқасида оқ амур зотли балиқ ҳам келтирилган. Оқ амур танланган овқат билан иши бўлмай, ўзи ҳар хил ўтларни истеъмол қилади. Бу эса балиқнинг таннархини арзонлаштиришда катта аҳамиятга эга. Агар янгилик ўз самарасини берса, оқ амур балиқлари шароитга мослашиб кетса келаси йилдан бошлаб аҳолини кўплаб тирик балиқлар билан таъминлаб туриш имконияти туғилади.

Б. ПУЛАТОВ.

Бу сурат «Дамачи» балиқчилик хўжалиги кўлларида олинган. Унгда энг яхши балиқчилардан бири — бригадир Мамасодиқ Мадумаровни кўриб турибсиз.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

ҲУЖЖАТЛИ РЕПОРТАЖ

УНИ АЛЬТА ДЕЙИШАР ЭДИ

ЖАНОБ ШМИДТ ТЕЛЕФОН ҚИЛАДИ

МАРКАЗДАН келган алоқачининг Берлинда Ильзе Штёбе билан учрашиши учун пароль шундай эди:

Меҳмон: «Биз бир-биримиз билан Бернауда танишганмиз шекилли?»

Альта: «Мен ҳеч қачон Бернауда яшаган эмасман».

Меҳмон: «Лекин сиз бу пунктга тез-тез бориб турардингиз...».

Ильзе алоқачи билан ўзининг биринчи учрашувининг тасодифан гувоҳи бўладиган киши учун ҳеч қанақа аҳамияти бўлмаган бу ибораларни ўз ичида яна бир такрорлади. Энди у Марказ учун у — «Альта», фон Шелия — «Арнец».

Шелия учун эса кутилмаганда машаққатли кунлар бошланди. Раҳбарлик уни полякларга нисбатан «герман дипломатига ярашмайдиган» хайриҳоҳлик билдиришда айблади. Шелиядан «Польша масаласи» бўйича изоҳ талаб этишди. У изоҳномани Риббентропнинг рухсатини кутиб ўтирмай, шахсан министрнинг ўзига юборди, фон Мольтке билан биргаликда Гитлер, Геринг, Геббельс ва, албатта, Риббентроп фикрлари руҳида герман-поляк уруши сабаблари тўғрисида Оқ китоб тузиб чиқди.

Бутун ана шу давр мобайнида Ильзе онасидан алоҳида яшади. Она қизининг ҳаёти учун жуда ҳам муҳим бўлган бу ишлар хусусида ҳеч нарса билмасди. Ильзе онасини кўндиришга ҳаракат қиларди:

— Берлинда туришим вақтинчалик, ойи. Бизга янги квартира излашдан маъно йўқ, ишлаш учун эса менга телефон керак...

Ильзенинг хонаси ноқулай, одамлар кўп квартирага жойлашган эди. Лекин у ўз хонасини алмаштира олмасди. Унинг даромадбуромади ўша заҳотиёқ полицияда шубҳа туғдириши мумкин эди.

Ильзе ўзига мос иш қидириб жуда қийналиб кетди. Унга ёқадиган жойни иложи борича тезроқ топиш керак эди. Таниш-билишлари аллақачоноқ у қандай маблағ ҳисобига яшаётганлигини суриштириша бошлаган эди.

Ильзе ўзида энг даҳшатли белгилар сеза бошлади: у асабийлашадиган бўлиб қолганди. «Ўзингни қўлга ол,— буюрарди у ўз-ўзига — Ишнинг муваффақияти ҳозир ўз кучингга бўлган ишончингга боғлиқ. Сен билан қандай воқеа содир бўлмасин, қандай қийин вазиятга тушиб қолмагин сенинг асабийлашишга ҳаққинг йўқ. Сен қатъиятлик билан, аммо совуққон ва чуқур ўйлаб ҳаракат қилишинг керак. Сен ҳар доим ўзингни хотиржам, вазмин тутишга мажбурсан!. Сенинг асабийлашишга ҳаққинг йўқ! Ўйла! Яна бир марта ўйлаб кўр! Янглиша кўрма!» — Ильзе ана шу ҳаёллар билан уйқуга ётар, уйкудан турар эди...

Риббентроп «Польша масаласи бўйича» изоҳни ўқиб ва фон Мольтке билан бирга тузиб чиқилган Оқ китоб билан танишиб чиққач, ниҳоят гуноҳкори азм бўлишига сал қолган фон Шелияга нисбатан жуда илтифот билан қарай бошлади. У Шелия билан бўлган шахсий гапда уни Будапештга жўнатиш эҳтимоли борлигига шама қилди.

ШЕЛИЯНИНГ Будапештга ишга тайинланиши эҳтимоли борлиги тўғрисида айтган гапи Ильзени ҳаяжонга солди. Ильзе ҳозир Шелия билан бирга Будапештга жўнаб кетолмасди. Негаки, Марказнинг у бошчилик қилаётган группадаги бошқа аъзолари билан алоқаси издан чиқарди. Жаноб С. вақтинчалик Берлинда ишлаб туришини илтимос қилаётганлигини фон Шелияга айтишга тўғри келди.

Шунга мувофиқ дипломат доимий ишлаш учун Будапештга бормади. Мартнинг бошларида у ташқи ишлар министрлигининг аппаратида йирик лавозимга тайинланди. Орадан кўп ўтмай унинг ёрдами билан Ильзе Штёбе ҳам Германия ташқи ишлар министрлигида ишга жойлашиб олди. Унга министрликнинг информация бўлимига тушадиган барча ахборотлар билан мулоқатда бўлишга рухсат этилган эди...

Мана, ниҳоят Ильзе энди ўзи ҳақида ҳам ўйлай оладиган бўлди. Даставвал квартирасини алмаштирди.

«МЕНИНГ ЯНГИ АДРЕСИМ — деб хабар қилди у Москвага, — Берлин, Шарлоттенбург, Виландштрассе, 37. Телефон 32. 29. 92.

Альта».

Тез орада у ўзини шошилинч учрашувга чақиришнинг оддий ва ишончли йўлини тавсия этди. Агар у билан гаплашиш зарур бўлса, Аугсбергштрасседаги 31-уйга жойлашган «Марга» дўконига бир қиз келиши керак. Дўкон эгалари — эр-хотин Рипитш. Ильзе ҳамкасаба дугоналарим менинг учун вақти-вақти билан шу дўконга китоб ва хатлар ташлаб кетишлари учун рухсат берсаларинг, деб сўрайди, улардан. Албатта эр-хотин Рипитшлар булар қандай китоб ва хатлар эканлигини билишмайди. Ильзе бўлса бирон нима харид қилиш учун қулай бўлган «Марга»га ҳар куни кириб туришни одат қилади.

Шошилинч алоқа боғланишининг бундай варианти маъқулланди ва у узоқ вақтгача аъло даражада иш берди...

Ильзега қимматли маълумотлар турли манбалардан оқиб келаверади. Берлинда у раҳбарлик қиладиган кишилар кўзга кўринган гитлерчилар билан учрашиб турарди-лар. Шу гитлерчилардан баъзилари билган ва эшитганларини унинг ёрдамчилари — «гестапо ходимларига» айтишдан ҳам тойишмасди. Ильзе ўз ёрдамчиларига бу нацистлар билан унчалар сертакаллуф бўлмасликни маслаҳат берди...

Кунларнинг бирида у бошчилигидаги Берлин группаси қатнашчиларидан бири Ильзенинг уйига телефон қоқди. Телефондаги гапдан сўнг Марказга хабар борди:

«Ниҳоят Курт буйруқ олди, бу буйруқ дарҳол унинг Берлиндан Москвага жўнаб кетажагини тасдиқлайди. У ўзига берилган номер бўйича соат 14.00 билан 14.30 ўртасида телефон қилади.... Телефон трубкасини олган кишига у қуйидаги сўзлар билан немисча мурожаат қилади: «Бу герр Шмидт... Жаноб Петровнинг телефонга келишини сўрайман»... Белгиланган жойга Курт қўлида китоб билан келади, китоб орасида газета бўлади...

Альта».

Шу ахборотни тузар экан, Ильзе Вольфганг билан 39-йил кузида Варшавада бўлган суҳбатни беихтиёр эслади.

Ўша куни газеталар Москва Германия билан ҳужум қилмаслик тўғрисидаги шартномани имзолади, деб хабар қилган эди.

— Вольфганг, мен бу нарсаларга тушунолмаяпман. Ахир Гитлер Россияни босиб олиш тўғрисида ёзган эдику. Наҳотки руслар буни кўришмаяпти? — сўраганди ўшанда у.

— Москва, — жавоб берганди Вольфганг, — эртами-кечми Гитлер СССР га ҳужум қилишлигини билади. Ғарб уни доимо шунга гиж-гижлатмоқда. Кўриб турибсанки, бахтимизга Москва ҳозирча шу ният хусусида ўзаро келишишда уларга ҳалақит берди.

БЕРЛИН-МОСКВА экспресси жадал юриб борарди. Германия орқада қолиб кетди. Немис миллатининг фарзанди ўз ватанини — Кеплер ва Гумбольдт, Бах ва Бетховен, Гёте ва Гейне, Маркс ва Тельман мамлакатини яхши кўрарди. У антифашист, ўз халқини қизғин севади ва уни фашизмдан

озод қилиш учун қўлидан келган ҳамма ишни бажаришга қасамёд қилган.

У Гитлер кетидан бораётганлар билан қанчалар актив курашса, ҳаёти шунчалар хавф остида қоларди. Аммо бирор марта ҳам чекиниш тўғрисида ўйламади. Фашизм устидан ғалабани яқинлаштириш учун у совет ҳарбий разведкасига ўз ёрдамини таклиф этди. У ўз мамлакатида давлат ҳокимиятини босиб олган қонхўр жаллодлар билан, дунё ҳали кўрмаган қотиллар билан узоқ, матонатли ва оғир кураш олиб боришлигини жуда яхши тушунганлиги учун ҳам ана шу ишга қўл урди. Улар билан курашга қуролсиз киришиш — ютқазиш деган гап эди.

... «Қимматли Курт!

Сиз узоқ йиллар давомида бажариб келган улкан ва қимматли хизмат учун сизга самимий ташаккурлар айтишни истайман. Бизнинг мамлакатимиз хизматларингизни ҳеч қачон унутмайди ва бошингизга мушкул дақиқалар тушганда сизга ёрдам беради...»

Бу қисқа хатни Курт Марказдан кўп йил муқаддам олган эди. Уни ўқиб чиқдию, дарҳол ёндириб юборди. Лекин у ҳозир ҳам ўша мактубни сўзма-сўз эслайди. Баъзан ҳақиқатан ҳам антифашист разведкачининг бошига жуда машаққатли дақиқалар тушди. Ўшанда у шу мактуб сатрларини ҳаёлан яна бир бор эслади. Ана шунда у мактубнинг ҳар бир сўзига ишонганлиги бежиз эмаслигига қайта-қайта ишонч ҳосил қилар эди. Германиянинг Москвадаги элчихонаси ходимлари орасида Советларга мансуб бўлган ҳамма нарсани, СССРда қилинаётган ҳамма ишларни ҳақоратлаш ва нах уриш яхши хулқ ҳисобланарди. Буни Курт Берлиндан Москвага келган кунноқ тушунганди. Бу ерда қарама-қарши фикр айтиб қўйишдан худо сақласин. «Чекинувчи» атрофида ўша заҳотиёқ кишини эзадиган шубҳа ва ишончсизлик муҳити туғдириларди. Ҳамма ундан ўзини четга олади, албатта. Шундай бўлгач, гестапо ходимлари ҳам дарҳол бундай дипломатни диққат билан таъқиб қила бошлайди.

ДЕРАЗА ортидан Москванинг қайноқ нафаси уфирарди. Курт кўзгу олдига келиб, ўзига диққат билан разм солди. Ҳаммаси келишилганидек: тўқ кулранг пальто, кулранг шляпа; ўнг қўлида китоб ва икки букланган газета. Газетанинг биринчи саҳифаси шундай букланганки, ундаги сурат ва число рақами яхши кўриниб турарди...

У кўчага чиқиб, метро томон юрди. Зангори поезд уни «Аэропорт» станциясига етказиб келди. Соатига қаради: «20.55». Скамейкага ўтирди: «Энди беш минут кутиш керак»...

— Салом жаноб Шмидт. Мен — Петровман.

Курт ўгирилиб қаради. Ёнидаги киши унга эски танишлардек жилмайиб қараб турарди.

Икковлари юқорига кўтарилиб, автомашинага тушишди. Самимий кўришишди.

— Энди ҳорманг, биродар!..

Ҳаяжонланиш тугади. Курт хотиржам, оҳиста гап бошлади:

— Мана ахборот... Келинг, доимий алоқа тўғрисида ҳозироқ келишиб олайлик.

— Агар сизга шошилинч учрашув зарур бўлиб қолса, ўзингизга маълум телефон орқали 14.00 дан 15.00 гача қўнғироқ қилинг. Пароль ўша-ўша...

— Немис тилида жуда яхши гапирар экансиз. Қаерда ўргангансиз?

— Испанияда, биродар... Тельман номидаги батальон... Давом этаверайми?..

«У Испанияда бўлган. Геринг муттаҳамлари билан курашган. Ҳа, бу кишилар фашизм дунёга қандай хавф солаётганини билишади!» Унинг ёнида ўтирган киши яна ҳам яқин, яна ҳам қадрдон бўлиб кетгандек бўлди.

— Ҳа, гапираверинг... Қулоғим сизда.

УЗОҚ танаффусдан сўнг Ильзе фон Шелия ишлаб турган бюрога ташриф буюрди. Дипломат ҳозиргина Италия сафаридан қайтган эди. У Римда бўлиб, Гитлер билан Муссолини ўртасидаги дўстлик кундан-кунга мустаҳкамланиб бораётганлигига ишонч ҳосил қилди. Норвегияни оккупация қилиш хусусида у, қисқа, лекин қатъий гапларни айтди:

— Бу даставвал балон нафс йўлида қилинган иш... Германия ўз озиқ-овқат ва хомашё базаларини кенгайтиришга муҳтож. Бундан ташқари Норвегия Англияга ҳаводан ҳужум қилиш учун бир нуқта хизматини ўташи мумкин...

Хўш, энди бундан ҳам қизиқроқ нарсалар хусусига ўтайлик. Эслаб қолинг... Фикримча, яқин вақт ичида қўшинларимиз Голландияга юриш бошласа керак... Бунинг исботи...

Шелия ҳаяжонланабошлади:

—Дўстим, бундай маълумотларни олиш қандай қийинлашиб кетганини у ерда яхши тушунишмаса керак. Илгарилари одатда ҳамма ишлардан хабардор бўлган кишилардан эндиликда ҳеч нарса билиб бўлмаётир. Ҳамма нарса тасодифга боғлиқ бўлиб қолди, аммо бу ҳам онда-сонда...

—Нима бўлди ўзи?—Ильзе чеҳрасига хайронлик тусини берди.

— Наҳотки билмасангиз? Дарвоқе бу ташқи ишлар министрлиги ходимларининг фақат тор доирасига айтилган. Махсус буйруқ олинган. Эндиликда ҳарбий характердаги барча буйруқ ва кўрсатмалар фақат шу буйруқларни бевосита амалга ошириш билан боғлиқ бўлган шахсларгагина маълум қилинади. Буйруқлар шундай йўсинда топшириладики, уларни бажаришдан бошқа ҳеч нарсага вақт қолмайди... Ҳа, қийин, ишлаш жуда ҳам қийин бўлиб қолди, дўстим...

Ишлаш қийин эди. Лекин шунга қарамай, Ильзе Штёбе 1940 йил 10 майда, гитлерчилар қўшини ҳақиқатан Бельгия, Голландия ва Люксембургга бостириб кирганларида Марказга шундай хабар юборди:

«Гарчи ҳарбий министрлик Германия гўё Россияга қарши ҳарбий ҳаракат тайёрламоқда деган миш-мишларни рад этиш зарурлиги тўғрисида ўзининг барча ҳарбий атташеларига мактуб юборган бўлса ҳам, ташқи ишлар министрлиги доираларидан Россияга қарши ҳарбий ҳаракат планлаштирилаётганлиги ҳақида хабарлар келмоқда... Арнец менга айтдики, у бу хатнинг мазмунига ишонмайди, хат Германия Россия билан урушга тайёрланаётганлигидан дарак берувчи маълумотларга зиддир, уруш жуда яқинлашиб қолган. Арнец мактуб ҳақиқий ниятларни ниқоблаш мақсадида ёзилган, деб ҳисоблайди...»

В. КУДРЯВЦЕВ,
1-ранг капитани,
К. РАСПЕВИН,
«Правда»нинг махсус мухбири.

(Давоми бор).

(Боши газетамизнинг 8 июль сонида).

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

ФУТБОЛ

ФИНАЛГАЧА ИККИ ҚАДАМ

7 июль куни футбол командалари СССР кубоги мусобақаларини ўтказдилар. Тошкентда бўлган учрашувда «Пахтакор» командаси Минскнинг «Динамо» футболчиларини қабул қилди. Ўйин тошкентликларнинг қўли баланд ҳолда ўтди. Учрашувнинг 35-минутида «Пахтакор» капитани Раҳматуллаев киритган тўп мусобақани ҳамшаҳарларимиз фойдасига ҳал қилди. Бунгача Красницкий ва Иброҳимов урган зарбалар дарвоза ёнидан кетган эди. Учрашувнинг иккинчи бўлими кескин кураш билан давом этган бўлса-да, ҳаяжонли ҳолатлар юз бермади. «Пахтакор» бу ғалаба билан СССР кубогининг чорак финалига чиқди.

Финалгача икки қадам қолди. Агар бу иккала қадам ҳам муваффақиятли босилса фахрли соврин ҳамшаҳарларимизга кулиб боқиши, ўзбек футболчилари мамлакат биринчилигидаги оқсоқлик андишасидан қутилишлари мумкин.

Чорак финалда «Пахтакор» Бокунинг «Нефтяник» командаси билан учрашади. «Нефтяник» ўз майдонида Тбилиси динамочиларини 2:1 ҳисобида енгиб, кучли саккизлик сафидан ўрин олди.

Шу куни СССР кубогининг ўтган йилги ғолиби Киев динамочилари фахрли мукофотни қўлдан берганликлари маълум бўлди. Киевликларни Марказий Армия спорт клуби командаси 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратди. Пойтахтнинг иккинчи командаси «Торпедо» ҳам чорак финалга чиқди. Автозаводчилар рақиблари — «Кузбасс» (Кемерово) футболчиларини 4:0 ҳисобида осонгина енгдилар. Энди ярим финалга чиқиш учун торпедочилар Москва «Динамо» командаси билан беллашадилар. Пойтахт динамочилари шу куни «Шахтёр» командасини Донецкда 3:2 ҳисобида енгдилар. Бу ғалаба осонликча қўлга киритилмади. Ўйиннинг асосий вақтида ҳисоб тенг эди (1:1). Қўшимча вақт берилганда «Шахтёр» яна олдинга ўтди, лекин динамочилар зўр ирода намунаси кўрсатиб ўйинни тенглаштирдилар ва учрашувнинг сўнгги 120-минутида ҳал қилувчи тўпни урдилар.

Кеча СССР кубоги нимчорак финалининг яна қолган уч учрашуви бўлиб ўтди.

КОНГО ҚЎШИНЛАРИ БУКАВУНИ ОЗОД ҚИЛДИ

БРАЗЗАВИЛЬ, (ТАСС). Конго миллий армиясининг қисмлари ёлланган оқ танлилар отрядлари билан олиб борилган шиддатли жанглардан кейин Жанубий Киву вилоятининг пойтахти Букаву шаҳрини ишғол қилдилар. Киншаса радиоси шу тўғрида хабар берди.

Ҳукумат қўшинлари Кисангани шаҳрининг катта қисмини душман қўлидан тортиб олганликлари ҳам эълон қилинди. Ёлланган оқ танлилар десанти Катангадаги собиқ жандармларнинг ёрдами билан илгари бу шаҳарни ишғол қилган эдилар.

Хабар беришларича, бундан икки кун илгари 200 та ёлланган оқ танлиларни Кисанганига олиб келган 2 самолётни Конго миллий армиясининг жангчилари яксон қилганлар.

ЖАҲОН ЯНГИЛИКЛАРИ

МАРОКАШ ГАЗЕТАСИ ТЕЗИСЛАРНИ БОСИБ ЧИҚАРДИ

РАБОТ, (ТАСС). Марокашнинг «Алкифоҳалватани» газетаси КПСС Марказий Комитети пленумининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги» тўғрисидаги тезисларини босиб чиқарди.

Газета бундай деб ёзади: КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми шунинг учун ҳам жуда катта аҳамиятга эгаки, бу пленумда Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейинги 50 йил мобайнида Совет Иттифоқи ҳаётида босиб ўтилган энг муҳим босқичларни ҳимоя қилувчи тарихий тезислар маъқулланди.

АФИНАДА ЯНГИ ҲУКМЛАР

АФИНА, 7 июль. (ТАСС). Афина шаҳрининг фавқулодда ҳарбий трибунали 10 кишини 5 йилдан тортиб 2 ойгача турли муддатларга қамоқ жазосига ҳукм қилди. Улар «маъмурларга бўйсунмаслик», «маъмурларни ҳақорат қилиш», «ёлғон-яшиқ хабарлар тарқатиш»да айбланадилар.

ХИТОЙ ВИЛОЯТ МАТБУОТИНИНГ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ТЎҒРИСИДА ЁЗГАНЛАРИ

Жуда кучли назорат ўрнатилганлигига қарамай, сўнгги вақтда Хитойнинг вилоят матбуотида ёзги ҳосил тақдири ташвиш туғдираётганлиги тўғрисидаги материаллар босилиб чиқди. Жуда кўп йиллар давомида биринчи марта Хитой қишлоқларида ишчи кучи етишмаётганлиги каби проблема вужудга келди. «Синь Гуй-Чжоу бао», «Синь Аньхуэй бао», «Жэцзян жибао», «Дачжун жибао» газеталари ва бошқа вилоят газеталарининг ёзишича, кўпгина «алданган» ва ҳақиқий аҳволни тушунмаган деҳқонлар ўз қишлоқларидан шаҳарларга жўнаб кетганлар. Шанхайда чиқадиган «Цзефан жибао» газетасининг эътироф қилишича, баъзи уездларда деҳқонлар билан қишлоққа келган хунвэйбинлар ва цзаофанлар ўртасида «ички уруш» бўлиб ўтган.

«Хэйлунцзян жибао» газетаси Хэйлунцзян вилоятида суғориладиган ерлар 90 минг мудан 20 минг муга камайиб қолибди. Бунга сабаб ирригация иншоотларига яхши қарамаганликдир. Фақат Илань уездининг ўзида 4 та гидроэлектростанция, ўнта магистрал канал, 56 та сув омбори ишдан чиқарилди, деб ёзди.

Гуандун вилоятининг Синьхуэй уездида бир камбағал деҳқон юборган ва «Наньфан жибао» газетаси 24 июнда эълон қилган мактубда «қонунларга риоя қилмаётган баъзи кимсалар» «яширинча завод ва фабрикалар очмоқдалар» ва «кишиларни эксплуатация қилмоқдалар» деган фактлар келтирилади. 27 июнда «Чжэцзян жибао» газетаси спекулянтлар «бозорда вужудга келтирган тартибсизлик» тўғрисида ёзади. (ТАСС. 7 июль).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

(3-канал)

Рус тилида: 10.55 — Эшиттиришлар программаси. 11.00 — Балиқчи мушуги (мультфильм). 11.10 — Ўйлаб топ (кичкинтойлар учун). 11.40 — Иккинчи синфда икки йил ўқиётган Иван Семёнов ҳаётидан уч ярим кун. 13.00 — Ҳаво миллионери (телеочерк).

Ўзбек тилида: 13.10 — Ажойиб кишилар ҳаёти — Ф. Жолио — Кюри (болалар учун). 14.10 — Хайр кабутарлар! (бадиий фильм).

Рус тилида: 16.55 — Эшиттиришлар программаси. 17.00 — Телевизион янгиликлар. 17.15 — Бугун—балиқчилар куни. 18.00 — Мамлакат қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг Бутуниттифоқ телевизион фестивали.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

19.30 — Шайтон ғилдирак (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 20.55 — Телевизион янгиликлар. 21.10 — Она шаҳрим — Тошкентим. 21.50 — Шеъриятимиз байроқдори (Ғ. Ғулом). 22.10 —Халқ созанда—бастакорлари (Ориф Қосимов).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

(5-канал)

Ўзбек тилида: 10.55 — Эшиттиришлар программаси. 11.00 — Химия. Металл эмаслар.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

12.45 — Интервидение. Осмон паҳлавонлари. Домодедово аэропортидан олиб кўрсатилади. 16.10 — Музикага йўл (Ленинград кўрсатади). 16.50 — Балиқчилар кунига бағишланган эшиттириш. 17.30 — Талабларингизга мувофиқ концерт. 18.00 — Мамлакат қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг Бутуниттифоқ телевизион фестивали (Тошкентдан олиб кўрсатилади). 19.30 — Музикали киоска. 20.00 — Октябрь ва ёшлар. 20.40 — Кино-саёҳатчилар клуби. 21.25 —Интервидение. Знаменскийлар мукофотига енгил атлетика бўйича халқаро мусобақалар. 23.40 — Телевизион янгиликлар.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

(9-канал)

18.00 дан ФРУНЗЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ СТУДИЯСИНИНГ ЭШИТТИРИШЛАРИ.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 9/VII да **Катта концерт** (ёзги бинода), **Фарҳод ва Ширин** (қишки бинода, кеч соат 8.30 минутда бошланади).

КИНО

Қишки бинода

Андрес Лапетеусга нима бўлди? «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Ташвишли ёшлик — НАВОИЙ номли (кеч соат 8.20 ва 10.00 да). «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Бумеранг — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб 10, кундуз соат 12, 4 ва кеч 8.00 да), «МОСКВА» (кундуз соат 12, 4 ва кеч 8.00 да).

Ҳозир бошқача замонлар— «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Айболит-66 — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Геракл жасорати — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 01927. Индекс 64970 А. 1697.